

ΚΑΛΗΜΕΡΑ

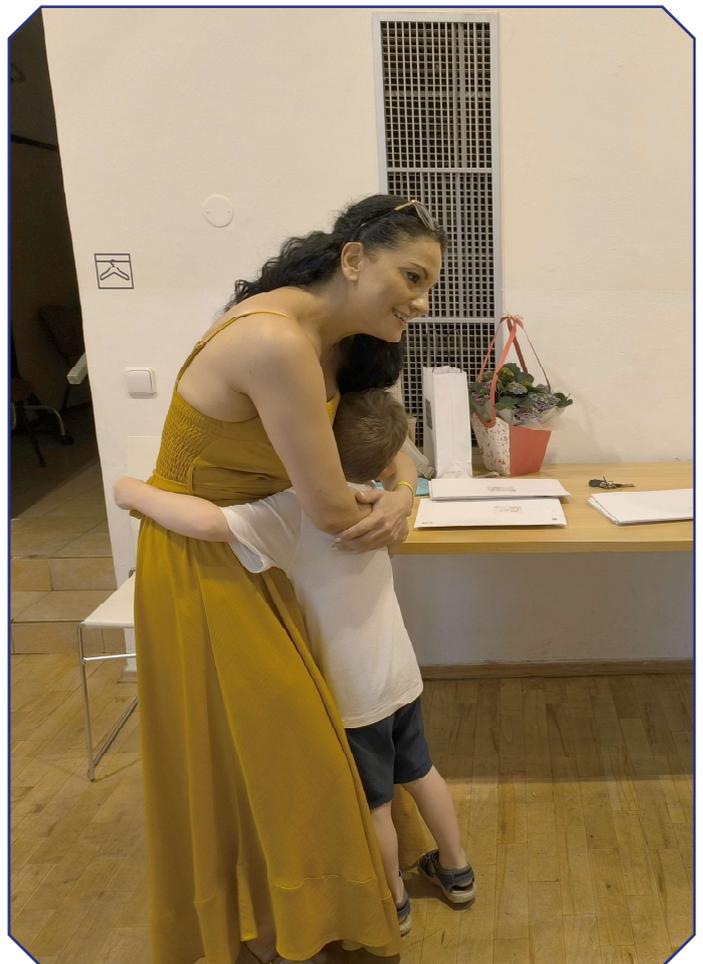
3/2025

ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ!!!!

Η Καλημέρα εκδίδεται με την οικονομική υποστήριξη του Υπουργείου Πολιτισμού της Τσεχίας.
Tento časopis je vydáván za finanční podpory Ministerstva Kultury ČR.

ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ!!!!

EDITORIAL

Περιοδική έκδοση της ΕΚ Πράγας

Εκδότης / Vydavatel:
Ελληνική Κοινότητα Πράγας / Řecká obec Praha

Σύνταξη / Redakční rada:
Tassula Zissaki-Healey, Virginia Mrouta,
Michalis Laso, Kateřina Bošková

Αλληλογραφία / Korespondence:
Řecká obec, Vocelova 3, 120 00 Praha 2

facebook/Ελληνική-Κοινότητα-στην-Πραγα

E-mail:
tassula.healey@gmail.com (ΕΚ Πράγας)

Web:
<https://ekprague.com>

Λογαριασμός ΕΚ Πράγας
Česká spořitelna, Praha 1,
č.ú.: 1928830399/0800

Εκτύπωση / Tisk:
GRAFIKSHOP
Bubenská 1477/1, 170 00 Praha 7

Συνδρομή

Beneficiary:
Řecká obec Praha, Vocelova 3, 120 00 Praha 2,
Prague - Czech Republic

Beneficiary Bank:
Česká spořitelna a.s., Pobočka Praha 1,
Václavské nám. 16, 110 00 Praha 1,
Prague - Czech Republic
IBAN: CZ80 0800 0000 0019 2883 0399
BIC (SWIFT): GIBACZPX

Ήρθε και έφυγε το καλοκαίρι. Οι μαθητές των τμημάτων ελληνικής, τσεχικής και μουσικοκινητικής μας αποχαιρέτησαν στα Αποχαιρετιστήρια Πάρτι που οργάνωσε η Κοινότητά μας. Σε όλους ευχηθήκαμε Καλό Καλοκαίρι. Τώρα Καλωσορίσατε και πάλι στην Κοινότητά μας! Σύντομα θα ξεκινήσουν τα μαθήματα και οι εκδηλώσεις μας.

Η πιο καλή είδηση που έχω να σας πω είναι ότι έχουμε **καινούργιο ιστότοπο**, σάιτ (website) της Κοινότητας! Εκεί θα βρείτε όλες τις Ανακοινώσεις, Φωτογραφίες, σύντομο ιστορικό της Κοινότητας, το περιοδικό Καλημέρα (θα αναρτήσουμε και όλα τα προηγούμενα τεύχη του περιοδικού μας από τον παλιό ιστότοπο) και Αρχείο (σιγά-σιγά θα οργανώσουμε το Αρχείο της Κοινότητας). Τον ιστότοπο τον λειτουργεί η Κατερίνα Μπόσκοβα και ακόμα μας βοηθάει ο Γρηγόρης Παπαϊωάννου. Θέλουμε να ευχαριστήσουμε τον Γρηγόρη Παπαϊωάννου, ο οποίος αφιλοκερδώς έφτιαξε τον καινούργιο ιστότοπο. **Χίλια ευχαριστώ, Γρηγόρη. Είμαστε ευγνώμονες! Η καινούργια διεύθυνση είναι ekprague.com**

Από τον Μάη και όλο τον Ιούνιο όλη η Τσεχία είχε την ευκαιρία να γνωρίσει, να διασκεδάσει μαζί μας, να μάθει παραδοσιακούς ελληνικούς χορούς από διάφορες περιοχές της Ελλάδας, να γνωρίσει περισσότερα ιστορικά, γεωγραφικά, πολιτιστικά και πολλά άλλα για την Ελλάδα. Στο Κάστρο Βεβέρτζι, Μπρνο είχαμε το καθιερωμένο ετήσιο «Ελληνικό Σάββατο», στο οποίο συμμετείχε και η Κοινότητά μας. Στο Κρνοβ, γιορτάσανε την 'Ελληνική Ημέρα Κρνοβ', με τη συμμετοχή του Πρέσβη της Ελλάδας, κ. Ντίνο Κωνσταντίνου, ο οποίος είχε συναντήσεις και με τις αρχές της πόλης, συναντήθηκε με το ΔΣ της Ομοσπονδίας Ελληνικών Κοινοτήτων στην Τσεχία και των Προέδρων των Ελληνικών Κοινοτήτων και επισκέφθηκε το μνημείο των ελλήνων πολιτικών προσφύγων όπου κατέθεσε στεφάνι. Στην πόλη Ποντιεμπράντι ολόκληρη εβδομάδα ήταν αφιερωμένη στην Ελλάδα. Εκεί, με μεγάλη επιτυχία παρουσιάστηκε η ορχήστρα και το χορευτικό μας. Η ΕΚ Γιάβορνι, όπως κάθε χρόνο, συμμετείχε και πάλι στις Διεθνές Ημέρες Φολκλόρ της πόλης με παραδοσιακή μουσική και χορούς από τον Έβρο. Οι καλοί μας συνταξιούχοι και φέτος μαζευτήσανε στην πόλη Κρνοβ όπου είχαν την ευκαιρία να συναντήσουν καλούς παλιούς φίλους και γνωστούς. Η εταιρία 'Νίκος Καζαντζάκης' οργάνωσε διάλεξη αφιερωμένη στο Νίκο Καζαντζάκη και στη δική του διαμονή στο Μπόζι Νταρ της Τσεχοσλοβακίας. Η κύπρια συγγραφέας Βίβιαν Αβρααμίδου-Πλούμπη αφιέρωσε άρθρο για το Μπόζι Νταρ και τον Καζαντζάκη. Αναδημοσιεύουμε το άρθρο με την άδεια της συγγραφέας. Η Βίβιαν μίλησε για την κατεχόμενη Αμμόχωστο και στην πόλη Πάρντουμπιτσε συντροφιά με την Τσέχα συγγραφέα Κατερίνα Τούσκοβα. Η ΕΚ Πράγα συμμετείχε δυναμικά στη Νύχτα των Μουσείων της Πράγας, με ένα σεμινάριο στο Σπίτι Εθνικών Μειονοτήτων για τις διάφορες περιοχές της Ελλάδας και των παραδόσεων, χορών και ενδυμασιών. Είναι αλήθεια ότι δεν περιμέναμε τέτοια μεγάλη συμμετοχή και ενδιαφέρον από τσέχους και ξένους πολίτες στην Πράγα. Τα μέλη του χορευτικού είχαν και 'μάθημα' ελληνικών παραδοσιακών χορών. Με τα Αποχαιρετιστήρια Πάρτι των μαθητών της Κοινότητας, πήγαμε κι εμείς για διακοπές. Και τώρα με νέες δυνάμεις ξεκινάμε

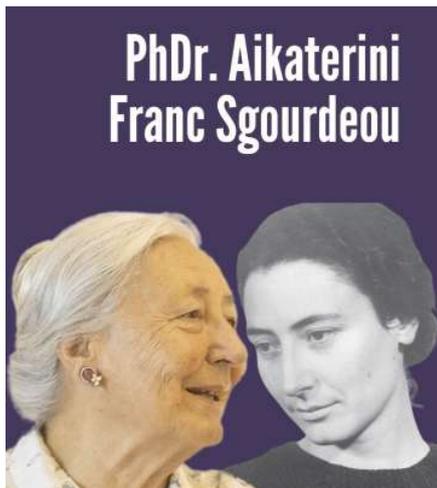
όλες τις εκδηλώσεις της Κοινότητά μας.

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε τους αναγνώστες του περιοδικού μας για την οικονομική προσφορά τους στο περιοδικό μας: την **Άννα Κεφαλέλη και Θεοδόση** από τη Θεσσαλονίκη, τον **Νίκο Καλόγερο και τα παιδιά** του από τη Θεσσαλονίκη, την **Ειρήνη Μαράτοβα-Σκορδογιάννη** με το ευχάριστο μήνυμά της: «Γασούλα, έστειλα 1000 κορόνες στο λογαριασμό της κοινότητας. Και από τώρα κάθε μήνα θα στέλνω 200 κορόνες. Γράψε με σαν μέλος της κοινότητας. Και ακόμα μια φορά ευχαριστώ για το κείμενο για την αγαπημένη μας μητέρα που έβαλες στο περιοδικό. Ειρήνη Μαράτοβα (Σκορδογιάννη)», τον **Χρήστο Προβίδα**, τους καλούς μας **χορηγούς**, που μας προσφέρουν τα δώρα για τη λαχειοφόρο αγορά τους: **Βασίλη και Ανθούλα Πανάτση**, την οικογένεια **Νεδέλκο**, τους **Γιάννη Ζαβαλιάνη**, **Βασίλη Γιαλαουζίδη**, **Βασίλη Παπαχαλαράμπους** και **Άγγελο Γούλα**.

Η Ελλάδα στην Τσεχία

26 Απριλίου – Δρ. Αικατερίνη Φρανκ Σγουρδαίου γιορτάζει τα 90ά της!!!

Χρόνια πολλά και καλά!

Γιορτάζουμε τα 90ά γενέθλια της Dr. Αικατερίνης Φρανκ Σγουρδαίου – επίτιμης προέδρου του Λυκείου Ελληνίδων στην Τσεχία! Σήμερα (σημ. 26 Απριλίου), με βαθύ

σεβασμό και ευγνωμοσύνη, τιμούμε τα 90ά γενέθλια μιας ξεχωριστής γυναίκας που αφιέρωσε τη ζωή της στη γεφύρωση της ελληνικής και τσεχικής κουλτούρας. Γεννήθηκε στις 26 Απριλίου 1935 στη Σάμο. Τα παιδικά της χρόνια σημάδεψαν ο πόλεμος και η προσφυγιά στην Αθήνα. Παρά τις δυσκολίες, σπούδασε ιστορία και αρχαιολογία και συνέχισε με διδακτορικές σπουδές στη Σορβόνη. Το 1965 παντρεύτηκε τον Τσέχο Ζντένεκ και εγκαταστάθηκε στην Τσεχοσλοβακία. Δούλεψε αρχικά ως οικιακή εργάτρια, αλλά το πάθος της για την εκπαίδευση την οδήγησε στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Το 2000, μαζί με άλλες γυναίκες, ίδρυσε το Λύκειο Ελληνίδων

Τσεχίας, που έγινε κέντρο ελληνικού πολιτισμού και παραδόσεων. Χάρη στις προσπάθειές της, το 2002 ιδρύθηκε το τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Μάσσαρυκ. Σήμερα, ως επίτιμη πρόεδρος, αποτελεί έμπνευση για όλους μας. Η κα Αικατερίνη ενσαρκώνει το θάρρος, την κομψότητα και την αγάπη για την ελληνική και τσεχική παράδοση. Με το μότο της «να έχεις ένα ιδανικό και να το ακολουθείς», μας δείχνει τον δρόμο. Της ευχόμαστε ολόψυχα χρόνια πολλά, υγεία και αμέτρητες στιγμές χαράς. Σας ευχαριστούμε που είστε δίπλα μας! Με αγάπη, το Λύκειο Ελληνίδων (φωτογραφίες και κείμενο του Λυκείου Ελληνίδων)

Τα μέλη του Λυκείου Ελληνίδων στην Τσεχία γιορτάζουν τα γενέθλια της κα Σγουρδαίου

3 Μαΐου – Έναρξη Έλληνικής Εβδομάδας στην λουτρόπολη Ποντιεμπράντι

Στην πόλη Ποντιεμπράντι έζησε η πριγκίπισσα Χαρίκλεια Σίνα Υψηλάντη όπου βρίσκεται και το παλάτι, το

οποίο το 19ο αιώνα ανήκει στην οικογένεια Σίνα. Εκεί, επίσης, υπήρχε σχολή εντατικών τσεχικών μαθημάτων

όπου φοιτητές από την Ελλάδα και Κύπρου μαθαινανε την τσεχική γλώσσα ένα χρόνο πριν ενταχθούν σε

Ανώτερες και Ανώτατες Σχολές στην Τσεχοσλοβακία. Το Πρόγραμμα της εβδομάδας συνεχίστηκε με ομιλία του Πρέσβη της Ελλάδας, κ. Ντίνο Κωνσταντίνου προς τους φοιτητές της πόλης, έκθεση με υλικό για την σπουδαία αυτή οικογένεια, με προβολή ελληνικών ταινιών, με ελληνικό καλλιτεχνικό πρόγραμμα με την ορχήστρα της Ελληνικής Κοινότητας Πράγας 'Ακρόπολις' και τους παραδοσιακούς ελληνικούς χορούς του Λυκείου Ελληνίδων στην Τσεχία. Την 'Ελληνική Εβδομάδα' υποστήριξαν ο Δήμος του Ποντιεμπράντι, τα Λουτρά Ποντιεμπράντι, οι ιδιοκτήτες του μεταλλικού νερού 'Ποντιεμπράτκα', το Ελληνοτσεχικό επιμελητήριο Αθηνών σε συνεργασία με την Πρεσβεία της Ελλάδας στην Τσεχία. (φωτογραφία του Δήμου Ποντιεμπράντι)

Ο Πρέσβης της Ελλάδας, κ. Ντίνος Κωνσταντίνου στην πόλη Ποντιεμπράντι

3 Μαΐου - Συνάντηση συνταξιούχων των Ελληνικών Κοινοτήτων στην Τσεχία

Η Ομοσπονδία Ελληνικών Κοινοτήτων στην Τσεχία οργανώνει κάθε χρόνο μια συνάντηση των μελών συνταξιούχων των Ελληνικών Κοινοτήτων στην Τσεχία. Έτσι και φέτος, στις 3 Μαΐου, εκατό συνταξιούχοι είχαν την ευκαιρία να συναντηθούν και να βρεθούν από κοντά με γνωστούς και φίλους από όλη την Τσεχία. Οι συνταξιούχοι επισκεφτήκαν την εταιρία Kofola ČS a.s. (αναψυκτικών, ιδρύθηκε από

τον αείμνηστο συμπατριώτη μας Κώστα Σαμαρά). Στη συνέχεια όλοι μαζευτήκανε στο ξενοδοχείο Cvilín (παλιό στέκι των Ελλήνων στην πόλη Κρονοβ) όπου μαθητές του σχολείου καλών τεχνών παρουσίασαν το δικό τους καλλιτεχνικό πρόγραμμα, συνέχισαν με σόλο ο Αχιλλέας Μελέτσι, ο Ηλίας Τζαλαμάς, η Ελένη Τζαλαμά με τη μαέστρο Jana Dimitrou Polkova, παρουσιάστηκαν παιδιά του

'ελληνικού σχολείου' με τραγούδια με τη δασάλα τους Όλγα Αβραμίδου και το πρόγραμμα έκλεισε το χορευτικό συγκρότημα της ΕΚ Κρονοβ-Πόλης, 'Αντιγόνη' με χοροδιδάσκαλο την Ειρήνη Γρηγοριάδου και Eliška Markonová. Οι συνταξιούχοι είχαν την ευκαιρία να τραγουδήσουν και χορέψουν με το μουσικό συγκρότημα 'Poseidon'. (φωτογραφίες της ΕΚ Κρονοβ-Πόλης)

Από την εκδήλωση, φώτο ΕΚ Κρονοβ-Πόλης

12 Μαΐου – Διάλεξη «Νίκος Καζαντζάκης και Bohuslav Martinů»

Η Διεθνής Εταιρία Φίλων του Νίκου Καζαντζάκη, σε συνεργασία με την Τσεχική Εταιρεία Σλαβικών, Βαλκανικών και Βυζαντινών Σπουδών διοργάνωσαν διάλεξη με θέμα «Νίκος Καζαντζάκης και Bohuslav Martinů» στην οποία ακαδημαϊκοί μιλήσανε για την συνεργασία του Νίκου Καζαντζάκη με τον Bohuslav Martinů. Προβλήθηκε το ντοκιμαντέρ του Γ. Αγαθονικιάδη «Ο Ζορμπάς στο Βοζί Dar», όπου έζησε ο Νίκος Καζαντζάκης. Η εκδήλωση αυτή αφιερώθηκε στην μνήμη της καθηγήτριας και φιλέλληνας Ρούζενα Ντοστάλοβα, ιδρυτής του τσεχικού τμήματος της Εταιρίας Καζαντζάκη. Την εκδήλωση χαιρέτησε ο Πρέσβης της Ελλάδας, κ. Ντίνος Κωνσταντίνου.

Με τα μάτια της Σαλώμης | Για μια άλλη «Οδύσεια»

Γράφει η Βίβιαν Αβρααμίδου-Πλούμπη (αναδημοσίευση με την άδεια της συγγραφέας)

Ναι, με ένα -σ. Γιατί δε θα σας μιλήσω για την Οδύσεια του Ομήρου, ή σύμφωνα με κατοπινές θεωρίες κάποιου μαθητή του Ομήρου, μια και μελέτες έκριναν πως οι διαφορές στο ύψος που εντοπίζονται μεταξύ των δυο σπουδαιών έργων της αρχαίας ελληνικής γραμματείας -της Ιλιάδας και της Οδύσειας- είναι σημαντικές. Με ένα -σ- γιατί έτσι το θέλησε ο ποιητής του άλλου, του σύγχρονου μεγάλου έπους, του τεράστιου Νίκου Καζαντζάκη.

Σίγουρα δεν περιμένετε εμένα να σας μιλήσω για το ίδιο το μεγαλόπνοο έργο που εκδόθηκε το 1938 έχοντας περάσει από πολλές φάσεις στα χέρια του ποιητή, περιλαμβάνοντας τριάντα τρεις χιλιάδες τριακόσους τριάντα τρεις στίχους (ολογράφως είναι ακόμα πιο επιβλητικός ο αριθμός) και 24 ραψωδίες. Εκδόθηκε αρχικά σε μόλις 301 αντίτυπα, σε μονοτονικό σύστημα και με απλοποιημένη ορθογραφία, εξ ου και «Οδύσεια» με ένα -σ.

Ένα δεύτερο ταξίδι· το τελευταίο. «Ο Οδυσσεύς, αφού σκότωσε τους μνηστήρες, πλαντούσε μέσα στο μικρό του νησί· δε χωρούσε πια στη γυναίκα, στο γιο, στους παλιούς θεούς του, στην πατρίδα, κι αποφάσισε να φύγει πάλι από την Ιθάκη και να επιχειρήσει το στερνό του, το αγύριστο ταξίδι. Διάλεξε λοιπόν μερικούς συντρόφους όπως τους πεθυμούσε: ψυχές γενναίες και λεύτερες, σώματα γερά, σκάρωσε καινούριο καράβι, πάντρεψε το γιο του με τη Ναυσικά για να του κάμουν εγγόνι να μη χαθεί η γενιά του, κι ένα πρωί έκαμε πανιά κι ανοίχτηκε στο πέλαο. Άρχισε το μέγα στερνό ταξίδι.» Έτσι αρχίζει η ιδιόγραφη περιληψη που έστειλε ο Καζαντζάκης στον Πρεβελάκη, στα τέλη Δεκεμβρίου του 1938, σ' ένα του γράμμα.

Όχι δεν θα σας πω τίποτα άλλο για το ίδιο το έργο. Κι όχι γιατί μου πέφτουν πολλές οι σελίδες ή οι διαστάσεις του

βιβλίου, αλλά γιατί μου πέφτει βαρύ σε καρδιά. Μπορώ να σας μιλήσω, όμως, για τη σχέση που έχει η Τσεχία με το έργο αυτό και κατ' επέκταση και με τον ίδιο τον Καζαντζάκη.

Είναι σε όλους γνωστό πως ο μεγάλος μας συγγραφέας λάτρευε τα ταξίδια, λάτρευε να γνωρίζει νέα μέρη, να μελετά τις συνήθειες και τους ξένους πολιτισμούς, και στη συνέχεια να μας τους παρουσιάζει μέσα από τα ταξιδιωτικά του αριστουργήματα. Δεν ξέρω όμως πόσο γνωστό είναι πως για τη συγγραφή αριστών από τα έργα του επέλεγε προσεκτικά το περιβάλλον στο οποίο θα αποσυρόταν προκειμένου να βάλει τις ιδέες και τις σκέψεις του στο χαρτί.

Η σχέση όλων αυτών με την Τσεχία, ξεκινάει σ' ένα βαγόνι ενός τρένου που το 1929 διέσχισε την τότε Τσεχοσλοβακία με προορισμό την Γερμανία. Ένας καλοντυμένος σαραντάρης κύριος με τετράγωνο πρόσωπο και παχύ μουστάκι καθόταν δίπλα στο παράθυρο, ρουφώντας τις κάτασπρες εικόνες που έτρεχαν μαζί με το τρένο. Που και που, έρχινε και μια ματιά σε κάποια χαρτιά που είχε απλωμένα στα γόνατα και στο άδειο διπλανό κάθισμα.

Κάποια στιγμή το τρένο χώθηκε σ' ένα χωριό στα ριζά του χιονισμένου

βουνού, ξεφύσηξε μερικές φορές και σταμάτησε στον σταθμό. «Πού είμαστε;» ρώτησε ο καλοντυμένος κύριος τους δυο χωρικούς που κάθονταν απέναντί του στο βαγόνι. «Πού πας;» ρώτησε ο ένας αντί για απάντησης. «Στη Γερμανία. Περάσαμε τα σύνορα;» είπε εκείνος κοιτώντας ανήσυχος έξω από το παράθυρο. «Όπου να 'ναι· στο Jáchymov είμαστε τώρα».

Μην τα πολυλογώ, ο καλοντυμένος κύριος που δεν ήταν άλλος από τον Νίκο Καζαντζάκη, ταξίδευε προς τη Γερμανία με σκοπό να κατέβει κάπου ανάμεσα στο Chemnitz και την Δρέσδη, στα ανατολικά της Γερμανίας. Έψαχνε το τέλειο ησυχαστήριο για να αφοσιωθεί στο μεγάλο του έργο. Το πιο μεγάλο που είχε μέχρι τότε σκεφτεί να γράψει. Το τελευταίο ταξίδι του Οδυσσεά. «Μην ψάχνεις άλλου» του είπαν με σιγουριά σοφού οι συνταξιδιώτες του. «Εδώ, λίγο πριν τα σύνορα βρίσκεται ο παράδεισος· Εκεί να κατέβεις, εκεί θα εμπνευστείς».

Μπόζι Νταρ το λένε το χωριό σήμερα· παλιά το λέγανε Γκόντσμπαρ. Η συντροφιά μας ήταν υπέροχη, όταν πήγαμε πριν μια βδομάδα εκεί, στον παράδεισο, όπου έζησε και μεγαλούργησε για ένα μικρό μέρος της ζωής του ο Νίκος Καζαντζάκης.

Είχαμε μαζί τον Έλληνα Πρόεσβη στην Πράγα κ. Κωνσταντίνο Κωνσταντίνου, την Πρόεδρο της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη κ. Κατερίνα Ζωγραφιστού, τον επίτιμο Πρόεδρο κ. Γιώργο Στσιανιάκη, την τοπική αντιπρόσωπο της εταιρείας στην Τσεχία κ. Dagmar Bouskova, τον μουσικολόγο και διευθυντή ορχήστρας κ. Παντελή Κογιάμη, μαζί, φυσικά κι εμείς -ο σύζυγός μου κι εγώ- γιατί δεν μπορεί να λείπει ο Μάρτης από τη Σαρακοστή. Στο χωριό μ'ας περίμενε ο Δήμαρχος κ. Jan Horník για μια μικρή ξενάγηση στα μέρη όπου έζησε ο Έλληνας συγγραφέας, πριν η συντροφιά καταλήξει σε μια μπουραζιά -στον «Κόκκινο λύκο» («Červený vlk»)- ένα από τα 27 εστιατόρια που διατηρούν στο τουριστικότατο πλέον χωριό τους οι 270 όλοι κι όλοι κάτοικοι.

Ξεινήσαμε από το κέντρο του χωριού, όπου στην καταπράσινη πλατεία δεσπόζει το γλυπτό του καλλιτέχνη Νίκου Αρμουτιδή, ενός από τους Έλληνες δεύτερης γενιάς, παιδί του εμφυλλιού, που γεννήθηκε και ζει στο Μπρνο. Ένα γλυπτό αφιερωμένο στο μεγάλο συγγραφέα.

Μια προτομή του Καζαντζάκη, επίσης έργο του Αρμουτιδή, κοσμεί και το μουσείο του χωριού, στο οποίο οι πολίτες τού έχουν αφιερώσει το ένα τρίτο του χώρου για να τον τιμήσουν. Στις προθήκες του μουσείου, εκτός από το έργο της Οδύσειας στα ελληνικά - που με εκείνα και με τούτα, δεν είπαμε καθαρά και ξάστερα πως το μεγαλύτερο μέρος του βιβλίου ολοκληρώθηκε στα τρία χρόνια που ο Καζαντζάκης επέλεξε να ζήσει στο ξένο χωριό- βρίσκουμε και στοιχεία που αφορούν στη συγγραφή του πλέον μοντερνιστικού έργου του με τον τίτλο Τόντα Ράμπα (που στα εβραϊκά σημαίνει ευχαριστώ). Εκτός, δηλαδή, από την Οδύσεια, το παραμύθι-μυθιστόρημα Τόντα-Ράμπα γράφτηκε επίσης στο χωριό αυτό και μάλιστα, στη γαλλική γλώσσα.

Θα αναρωτιέστε αν ξαναγηθήκαμε και στο σπίτι όπου έζησε ο Καζαντζάκης · στο σπίτι της οικογένειας Κράους. Ο αξιαγάπητος Δήμαρχος μας οδήγησε σε μια περιοχή από όπου ξεκινάνε όμορφες διαδρομές μέσα στην καταπράσινη φύση. Εκεί όπου κάποτε έστεκε μια μικρή αλλά πλούσια

συνοικία· ένα προάστειο του χωριού. Σ' αυτά τα σπίτια μένανε Σουδήτες οι οποίοι μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο υποχρεώθηκαν να περάσουν τα σύνορα προς Γερμανία, κι από εκεί, θα πήγαιναν όπου θα τους φώτιζε ο Θεός. Στην τότε Τσεχοσλοβακία κρήθηκαν ανεπιθύμητοι. Το προάστειο αυτό του Μπόζι Νταρ μετατράπηκε μετά τον πόλεμο σε αγροτική περιοχή κι έτσι στη θέση που βρίσκονταν τα σπίτια των Σουδητών, τώρα φυτρώνει

χορτάρι. Τα γκρέμισαν τα σπίτια. Για να μην έχουν πού να γυρίσουν οι Σουδήτες, οι πραγματικοί ιδιοκτήτες αυτής της περιοχής εδώ και αιώνες. Άλλη εξήγηση για την «εξαφάνιση» της

συνοικίας έτσι όπως μας την έδωσαν οι άνθρωποι στο χωριό, είναι πως μετά το χωρισμό του κόσμου σε ανατολή και δύση κι ανάμεσά τους το σιδηρούν παραπέτασμα, δεν έπρεπε να έχουν οι αντικομμουνιστές μέρη να κρύβονται. Τι χρόνια κι αυτά...

Έτσι, όταν σταθήκαμε λοιπόν όλοι μαζί στην άκρη του δρόμου κι ο Δήμαρχος μας έδειχνε στο περίπου το μέρος όπου κάποτε ήταν το σπίτι του Κράους, εγώ αποφάσισα πως αναγνώρισα το σημείο· εκεί όπου μια όμορφη συστάδα κωνοφόρων στέκεται ακόμα αγέρωχη στον ταλαιπωρημένο τόπο.

Όλοι τον ξέρουνε τον Καζαντζάκη στο χωριό. Και τον διαβάζουνε. Οχτώ βιβλία του έχουν μεταφραστεί στην τσεχική γλώσσα, ανάμεσά τους, «Ο φτωχούλης του Θεού», «Ζορμπάς», «Τελευταίος πειρασμός», «Αδελφοφάδες», «Καπετάν Μιχάλης», «Ο Χριστός ξανασταυρώνεται».

Αν σας μπερδεψαν λίγο οι ημερομηνίες της συγγραφής της Οδύσειας σε σχέση με τον χρόνο που έζησε ο Καζαντζάκης στο Μπόζι Νταρ, μην ανησυχείτε· το ίδιο έπαθα κι εγώ. Στην ιστοσελίδα όμως του Μουσείου Καζαντζάκη το οποίο βρίσκεται στο χωριό που γεννήθηκε ο πολυδιαβασμένος συγγραφέας, στους

ιστορικούς Βαρβάρους που σήμερα λέγεται Μυρτιά, μας πληροφορούν πως το έργο «ξεκίνησε το 1925 στο Ηράκλειο και την ολοκλήρωσε το 1938 στην Αίγινα. Όλα αυτά τα χρόνια

επεξεργαζόταν την αρχική εκδοχή, ενσωματώνοντας εικόνες και εντυπώσεις από κάθε καινούριο του ταξίδι.»

Σε κάποιο από τα δεκάδες γράμματα που έστειλε ο Καζαντζάκης από το Μπόζι Νταρ στον επιστήθιο φίλο του τον Παντελή Πρεβελάκη, του αναφέρει: «Γαλήνη, ήλιος, έλατα, μυρωδιά νιοθέριστου χόρτου -και μπροστά μου πάλι το πέλαγο της Οδύσειας.» Έτσι ίσως τον έπεισε να τον επισκεφτεί ο Πρεβελάκης, εκεί στο τέρμα ενός άλλου κόσμου που εγώ προσωπικά πιστοποιώ πως πρόκειται για τον Παράδεισο.

Να επισκεφτείτε κι εσείς το χωριό. Μόνο, μην το πείτε Gottesgab, μην παρεξηγηθούν οι Τσέχοι που θα θυμηθείτε την παλιά γερμανική ονομασία. Βοζί dar να το πείτε, όπως είναι επίσημα γραμμένο στους σύγχρονους χάρτες· όπως πάντα, άλλωστε, το λέγανε οι Τσέχοι κάτοικοι

του χωριού. Ακόμα και να σας ξεφύγει, πάντως, και το πείτε λάθος, να ξέρετε πως πάντα θα είναι το «Δώρο του

έπος στη σιά του Ψηλορείτη: Το τσέχικο γέυμα παρασχέθηκε χωρίς εμένα. Όχι γιατί παρεξηγήθηκα που

«Ήλιε, μεγάλε ανατολίτη μου, χρουσό σκουφι' του νου μου, αρέσει μου στραβά να σε φορώ, πεθύμησα να παίξω όσο να ζεις, όσο να ζω κι εγώ, για να χαρεί η καρδιά μας. Καλή 'ναι τούτη η γης, αρέσει μας, σαν το σγουρό σταφύλι στον μπλάβο αγέρα, Θε μου, κρέμεται, στο δρόλαπα κουνιέται και την τσιμπολογούν τα πνέματα και τα πουλιά του ανέμου· ας την τσιμπολογήσουμε κι εμείς, να δροσερέψει ο νους μας!»

Θεού». Αυτό κρύβεται πίσω από τις λέξεις -γερμανικές ή τσέχικες- αυτό όμως κρύβεται και σε εκείνη την απομακρυσμένη μεριά της Ευρώπης. Ένα πανέμορφο μέρος με δεκάδες εναλλαγές της φύσης. Όμως, μην νομίζετε πως η ομορφιά και η ηρεμία που μπορεί να σου χαρίσει ένα τοπίο θα σε κάνει ποιητή. Ή πως τα πάρα κάτω λόγια δεν θα βγαίνανε από την ψυχή του Καζαντζάκη αν έγραφε το

δεν είχαν στο τραπέζι την κυπριακή σημαία, μα γιατί άλλες υποχρεώσεις με ανάγκαζαν να γυρίσω στην Πράγα. Ρώτησα όμως για το μενού, μη σας αφήσω με μισή την ενημέρωση! Τώρα που το ξανασκέφτομαι όμως, ούτε εγώ έχασα κάτι μεγάλο, ούτε κι εσείς που θα παραλείψω να σας το περιγράψω.

16 ΜΑΪΟΥ - Η ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΒΙΒΙΑΝ ΑΒΡΑΑΜΙΔΟΥ-ΠΛΟΥΜΠΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΝΤΟΥΜΠΙΤΣΕ

Παρασκευή και μεσημέρι. Κι όμως: Με σύντροφο μια μεγάλη συγγραφέα της Τσέχικης λογοτεχνίας η οποία μέσα από το έργο της αφήγησε τις εθνικιστικές επιρρίσεις προκειμένου να αναδείξει μια αλήθεια που μόνο μια μεγάλη ψυχή θα μπορούσε να το κάνει, μίλησα κι εγώ για την πόλη μου, την Αμμόχωστο και για την μεγάλη μας ντροπή να αφήνουμε την πατρίδα μας μοιρασμένη στα δυο. Σου χρωστώ τεράστια ευγνωμοσύνη αγαπημένη Katerina Tuckova. Τη διερμηνέα Ιβάνα Αβουιάτου και την ίδια την τσέχικη γλώσσα ταλαιπώρησα

τα μάλα στην προσπάθειά μου (ή το θράσος μου) να θέλω να μιλήσω στην γλώσσα των παριστάμενων. Ευχαριστώ Ιβάνα!

Δυο από τα σημαντικότερα έργα της Katerina Tuckova κυκλοφορούν στα ελληνικά από τις Εκδόσεις Αλεξάνδρεια / Alexandria Publications σε μετάφραση του Kostas Tsivos. Πρόκειται για διαμάντια της λογοτεχνίας. Αναζητήστε τα. Δύο ώρες με πολλές ερωτήσεις και ουσιαστική συζήτηση. Ευχαριστώ Pardubice, ευχαριστώ πολύ Kostas Tsivos που

Θυσίασες την ημέρα της γιορτής σου για να είσαι μαζί μου. Προχωράμε για άλλα!

24 ΜΑΪΟΥ - 'ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΑΒΒΑΤΟ' ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΒΕΒΕΡΖΙ

Ήδη πέρασαν 13 χρόνια από την πρώτη εκδήλωση «Ελληνικό Σάββατο» στο Κάστρο Βεβέρζι, Μπρνο. Φέτος οι οργανωτές ήταν το Λύκειο Ελληνίδων στην Τσεχία και η ΕΚ Μπρνο με την οικονομική υποστήριξη των Αρχών της πόλης Μπρνο, της περιφέρειας Μπρνο, της Ομοσπονδίας Ελληνικών Κοινοτήτων στην Τσεχία. Και φέτος υπήρχαν τα μαθήματα παραδοσιακών ελληνικών χορών για μικρούς και μεγάλους, οι επισκέπτες είχαν την ευκαιρία να δοκιμάσουν

διάφορα ελληνικά πιάτα της ελληνικής κουζίνας, δεν έλλειπε και ο καφές Φραπέ. Παρουσιάστηκαν σχεδόν όλα τα χορευτικά συγκροτήματα των

Ελληνικών Κοινοτήτων στην Τσεχία, το Λύκειο Ελληνίδων στην Τσεχία και η Φρόσω μας όπως πάντα ξεσήλωσε τον κόσμο με την υπέροχη φωνή της

και όλος ο κόσμος πιάστηκε στο χορό μέχρι το βράδυ.

12 ΙΟΥΝΙΟΥ - ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟ ΠΑΡΤΙ

Στις 12 Ιουνίου 2025 το ΔΣ της Ελληνικής Κοινότητας Πράγας μαζί με τις δασκάλες των τμημάτων ελληνικής και τσεχικής γλώσσας διοργάνωσαν το ετήσιο καλοκαιρινό Αποχαιρετιστήριο Πάρτι για τους ενήλικους μας μαθητές στο ελληνικό εστιατόριο Barka. Το Barka σε ένα διαφημιστικό του γράφει στα αγγλικά 'Σερβίρουμε τον ήλιο'. Αυτή τη φορά δεν χρειαζότανε διότι είχαμε την τύχη να έχουμε μια ηλιόλουστη μέρα και να καθίσουμε στο μεγάλο ανοιχτό χώρο του εστιατορίου με ένα μεγάλο πάγκο. Και τα μικρά παιδάκια είχαν την ευκαιρία να τρέξουν και χορέψουν ξυπόλυτα υπό τους ήχους της υπέροχης ορχήστρας Τρίο με τον Θωμά Γαλάνη (φωνή), Θωμά Οπάτα (κιθάρα) και Νίκο Πανάτση (μπουζούκι). Οι τσέχοι και έλληνες μαθητές μοιραστήκαν σε μικτές ομάδες και 'αγωνιστήκανε' στο πρωτάθλημα «Ελληνο-τσεχικό Κβιζ». Όπως πάντα ο αγώνας ήταν φιλικός. Θέλουμε να ευχαριστήσουμε τις δασκάλες Κατερίνα Σπάλα, μέλος του ΔΣ, υπεύθυνη διδασκαλίας ελληνικής και τσεχικής γλώσσας, την Μαρία Χινοπώρου, μάλλον ήταν

ο εγκέφαλος του Κβιζ, την Έλλη Αλωνεύτου και τα μέλη του ΔΣ που βοήθησαν στην διοργάνωση. Θέλουμε να ευχαριστήσουμε και την ορχήστρα μας που όπως πάντα μας προσέφεραν ένα υπέροχο μουσικό πρόγραμμα. Και το μεγαλύτερο ευχαριστώ το φυλάξαμε για τον

Παναγιώτη Σουγάλα, ιδιοκτήτη αυτού του υπέροχου ελληνικού εστιατορίου και για το προσωπικό του εστιατορίου. Υπέροχο φαγητό, υπέροχο σέρβις, υπέροχη ατμόσφαιρα! Ευχαριστούμε, Πάνο!

14 ΙΟΥΝΙΟΥ - ΝΥΧΤΑ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΑ

Κάθε χρόνο η Πράγα γιορτάζει τη Νύχτα των Μουσείων όταν όλα τα μουσεία της πόλης είναι ανοιχτά όλη τη νύχτα και δωρεάν για το κοινό. Αυτή τη νύχτα το Σπίτι Εθνικών Μειονοτήτων ανοίγει τις πόρτες του για το κοινό και κάθε από τις 14 εθνικές μειονότητες έχει την ευκαιρία να παρουσιάσει την χώρα των προγόνων με τις παραδόσεις της: εθνική κουζίνα, παραδοσιακούς χορούς, παραδοσιακές ενδυμασίες, την ιστορία και πολιτισμό της. Έτσι και η Ελληνική Κοινότητα Πράγας παρουσίασε την Ελλάδα, το σύγχρονο πολιτισμό και την ιστορία της, χορούς από διάφορα μέρη της Ελλάδας με τις παραδοσιακές στολές. Τα μέλη του χορευτικού ντύθηκαν με στολές από τη Μακεδονία, Θράκη, από τον Πόντο και μετά την

παρουσίαση της κάθε στολής, τα μέλη μας ξεκίνησαν τη διδασκαλία των χορών. Ήταν ευχάριστο να ακούσουμε τον Διευθυντή του Σπιτιού μας να μας καλεί να κάνουμε 'πιο γρήγορα' για την έναρξη της παρουσίασής μας διότι πάνω από 60 άτομα περίμεναν να πάρουν μέρος στη δική μας παρουσίαση, την παρουσίαση της Ελλάδας. Ευχαριστούμε το χορευτικό συγκρότημα της Κοινοτήτάς μας για τη διοργάνωση αυτής της παρουσίασης και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, Μιχάλη Λάσο και Κατερίνα Σπάλα.

15 ΙΟΥΝΙΟΥ: ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΣΤΟΥΣ ΜΙΚΡΟΥΣ ΜΑΣ ΜΑΘΗΤΕΣ!

Τελείωσαν τα μαθήματα. Οι μικροί μας μαθητές μάθανε τα γράμματα, μάθανε κι άλλα τραγουδάκια, ποιήματα. Ευχόμαστε να μην τα ξεχάσουν στη διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών. Μάθαμε ότι όλα τα παιδάκια θα πάνε διακοπές στην Ελλάδα με τους γονείς τους, στις γιαγιάδες και παππούδες τους.

Αυτή η καθιερωμένη μας γιορτή, την οποία οργανώνουν οι δασκάλες και οι γονείς υπό την αιγίδα της Ελληνικής Κοινότητας Πράγας, φέτος μας έδωσε τη ευκαιρία να χαιρετήσουμε όλους τους μπαμπάδες με 'χρόνια πολλά και καλή υγεία' για τη γιορτή του πατέρα. Η δασκάλα Βιργινία Μπούτα των τμημάτων ελληνικών και μουσικοκινητικής μας έκανε μια 'ζωντανή' αναφορά σχετικά με το τι μάθανε οι μικροί μαθητές: το αλφάβητο, τραγουδάκια, ποιήματα.

Η δασκάλα Έλλη Αλωνεύτου των μεγαλύτερων παιδιών μας (πάνω από 5 ετών) μετά από μια μεγάλη αγκαλίτσα έδωσε στον κάθε μαθητή από ένα δωράκι και το 'ενδεικτικό' τους για τη φετινή σχολική χρονιά. Οι γονείς ετοιμάσανε ένα πολύ πλούσιο

τραπέζι. Μας εντυπωσίασε πόση αγάπη και σεβασμό προς τις δασκάλες τους δείχνουν οι μικροί μας μαθητές. Ευχαριστούμε τις δασκάλες και τους γονείς για αυτή την όμορφη γιορτή.

21 ΙΟΥΝΙΟΥ – ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΜΕΡΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΡΝΟΒ

Ο Πρέσβης της Ελλάδας, κ. Ντίνος Κωνσταντίνου και ο Πρόεδρος των Ελληνικών Κοινοτήτων στην Τσεχία καταθέτουν στεφάνια στο μνημείο στους Έλληνες πολιτικούς πρόσφυγες

Με μεγάλη χαρά και συγκίνηση, είχα την ευκαιρία να συμμετάσχω σε μια υπέροχη διοργάνωση που γιορτάζει τον πολιτισμό, την παράδοση και τη φιλοξενία της Ελλάδας, τις Ημέρες Ελλάδας στο Κρνοβ, στα σύνορα Τσεχίας-Πολωνίας. Είχαμε μια πολύ ενδιαφέρουσα συνάντηση με την αντιδήμαρχο του Κρνοβ, αλλά

και όλα τα μέλη της Ομοσπονδίας Ελληνικών Κοινοτήτων Τσεχίας και τους Προέδρους των Ελληνικών Κοινοτήτων της ευρύτερης περιοχής! Συγχαρητήρια στους διοργανωτές, στους συμμετέχοντες και σε όλους, μικρούς και μεγάλους, που χόρεψαν στην εκδήλωση αυτή! Χαιρετίζω που η Ελλάδα και η

Τσεχία συνεχίζουν να ενισχύουν τους δεσμούς τους μέσα από τον πολιτισμό και τη συνεργασία. Ο Πρέσβης (#ΕλληνικέςΗμέρες #Κρνοβ #Ελλάδα #Πολιτισμός #ΔιεθνείςΣχέσεις #ΕλληνικήΚληρονομιά)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡ ΚΥΡΙΛΛΟ

Τ: Πάτερ, θα θέλαμε να μας πείτε λίγα πράγματα για τον εαυτό σας...

ΠΚ: Γεννήθηκα στην πόλη Βορόνιεζ που βρίσκεται 550 χλμ νοτιοδυτικά της Μόσχας, κοντά στις πόλεις Κουρσκ και Μπέλγκοροντ. Μετά την αποφοίτησή μου από το Λύκειο το 1995, μπήκα στο Ιστορικό Τμήμα του Κρατικού Πανεπιστημίου Βορόνιεζ. Εκεί σπούδασα ημερίσια 2 χρόνια και άλλα 4 χρόνια σπούδαζα εξ αποστάσεως. Το 1997, με την ευλογία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λίπετσι κ.κ. Νίκωνα, αποφάσισα να σπουδάσω στο Ορθόδοξο Σεμινάριο (Ιερατική Σχολή) της πόλης Οδησσού στη Μαύρη Θάλασσα στην Ουκρανία. Μετά το Σεμινάριο έκανα πτυχιακές σπουδές στο ΕΚΠΑ, στο Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας ως υπότροφος της Ι. Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος. Αποφοίτησα το 2006 και εγκαταστάθηκα στη χώρα προέλευσης της συζύγου, στην Τσεχία. Το 2012 με χειροτόνησε διάκονο ο τότε Αρχιεπίσκοπος Πράγας κ.κ. Χριστόφορος για την ενορία στην πόλη Κλάντνο Κεντρικής Βοημίας. Το 2017 ο καινούργιος Αρχιεπίσκοπος Πράγας, κ.κ. Μιχαήλ, με χειροτόνησε πρεσβύτερο για την ελληνόφωνη ενορία Πράγας, την οποία διακονώ σαν εφημέριος μέχρι σήμερα.

Μιλώ άνετα ρωσικά, αγγλικά, ελληνικά, τσεχικά και γαλλικά. Λιγότερο άνετα μιλώ ισπανικά.

Τ: Μας κάνει εντύπωση το πόσο καλά κατέχεις την ελληνική γλώσσα. Από πού προέρχεται αυτό το ενδιαφέρον σου όχι μόνο για την ελληνική γλώσσα αλλά γενικά για την Ελλάδα και οτιδήποτε ελληνικό;

ΠΚ: Είχα μια γνωστή από τη Μόσχα που σπούδαζε στην Ελλάδα. Ενδιαφέρθηκα για την ελληνική γλώσσα, επειδή είναι η γλώσσα της Ορθοδοξίας μας. Η Αγία Γραφή της Καινής Διαθήκης γράφτηκε στην κοινή ελληνική, οι Άγιοι Πατέρες έγραψαν τα βιβλία τους στα ελληνικά, η Λειτουργία της Εκκλησίας μεταφράστηκε στην παλιά σλαβωνική από τα ελληνικά... Για πρώτη φορά επισκέφτηκα την Ελλάδα το 1999. Πήγα στα Γιάννενα

για το Θερινό Πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας. Εκεί κάναμε παρέα με άλλους αλλοδαπούς που μάθαιναν ελληνικά. Π.χ. γίναμε φίλοι με έναν Ιάπωνα ονόματι Ριούτζι. Διατηρούμε τις επαφές με αυτόν μέχρι σήμερα...

Το ελληνικό περιβάλλον μου ταίριασε τέλεια στην προσωπικότητά μου. Αμέσως αισθάνθηκα σαν στο σπίτι. Μπορώ να πω ότι έχω και οικογενειακούς δεσμούς τώρα στην Ελλάδα, επειδή η κόρη μου έχει το νομό της Έλληνα Κρητικό που μένει στην Αθήνα.

Η Ορθοδοξία μας έχει πολλές αρώματα, τοπικές εκφράσεις. Ωστόσο, η ελληνικότητα στην Ορθοδοξία είναι αναμφισπήτητη. Ήθελα να μάθω περισσότερο για την Ορθοδοξία στην Ελλάδα. Με γοήτευσε ιδιαίτερα η λειτουργική γλώσσα. Άρχισα να διαβάζω το Ευαγγέλιο στα ελληνικά. Μελέτησα τα ελληνικά θρησκευτικά έθιμα, τις ομοιότητες και τις διαφορές τους με τη δική μας σλαβική παράδοση.

Στην καρδιά μου την ξεχωριστή θέση κατέχει το Άγιον Όρος. Το επισκέφτηκα για πρώτη φορά πριν από 3 χρόνια. Έμεινα σε ένα ερημικό κελί στην Καψάλα. Φέτος επέστρεψα στο ίδιο μέρος. Ανεβήκαμε στην κορυφή του Άθωνα. Τρέφομαι πνευματικά από τη σύνδεσή μου με το Άγιο Όρος. Όταν σκέφτομαι για το Άγιον Όρος, αναπαύεται η ψυχή μου.

Τ: Και μετά βρέθηκες στην Τσεχία και πολύ σύντομα ίδρυσες την Ελληνική Ενορία της Πράγας...

ΠΚ: Μετά την αποφοίτησή μου από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, αποφασίσαμε με τη σύζυγο μου Ελένη να εγκατασταθούμε στην Τσεχία. Ήρθαμε εδώ το έτος 2006. Βρήκα δουλειά, έμαθα τη γλώσσα για να μπορέσω να ενσωματωθώ καλύτερα στην τσεχική κοινωνία. Μου αρέσει να ζω εδώ, ανάμεσα σε Τσέχους. Η χώρα είναι πολύ όμορφη. Υπάρχει πολλή ιστορία εδώ.

Στην εκκλησία συνάντησα Έλληνες που μου μίλησαν για την επιθυμία τους να έχουν τη δική τους ελληνική ενορία, τον δικό τους ιερέα. Επισκέπτονταν τον καθεδρικό ναό της Πράγας και ήταν ευγνώμονες που υπήρχε Ορθόδοξη Θεία Λειτουργία, αλλά παρόλα αυτά επιθυμούσαν να ακούσουν μια ελληνική Θεία Λειτουργία σαν να βρισκόνταν στην πατρίδα τους. Εκείνη την εποχή, ο π. Vaclav άρχισε να τελεί Θεία Λειτουργία στα ελληνικά κάθε Σάββατο στον Καθεδρικό Ναό των Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου. Όμως, όντας προϊστάμενος του καθεδρικού ναού, δεν ήταν σε θέση να επενδύσει πλήρως στη φροντίδα των Ελλήνων ενοριτών. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ο Σεβασμιότατος Αρχιεπίσκοπος Πράγας κ.κ. Μιχαήλ αποφάσισε τον Οκτώβριο του 2017 να με χειροτονήσει ιερέα για την ελληνόφωνη ενορία της Πράγας. Αρχικά, συνεχίσαμε να λειτουργούμε κάθε Σάββατο στον Καθεδρικό Ναό. Αλλά πολύ σύντομα μετά, με τη βοήθεια της Παναγίας βρήκαμε στέγη σε αυτόν τον μάλλον μικρό αλλά φιλόξενο ναό της Γεννήσεως της Θεοτόκου στη Malá Chuchle. Μας την παρέδωσε ένας ρωμαιοκαθολικός

σταδιακά το γεμίσαμε με ιερές εικόνες. Τη θέση του ψάλτη κατέχει ο Μάριος Χρήστου, ο οποίος στολίζει τις Θείες Λειτουργίες μας με την εξαιρετική ψαλμωδία του. Αλλά το πιο σημαντικό είναι ότι εκεί τελείται συνεχώς Ορθόδοξη Θεία Λειτουργία. Αυτό αποτελεί πηγή μεγάλης χαράς και παρηγοριάς για όλους μας. Αγαπάμε πολύ τον μικρούτσικο ιερό ναό μας. Και είμαστε πολύ ευγνώμονες στους Ρωμαιοκαθολικούς αδελφούς και αδελφές μας που μας επέτρεψαν να εγκατασταθούμε εκεί.

Παρόλο που είμαστε ελληνόφωνη

διακηρύζουμε το Ευαγγέλιο του Ιησού Χριστού και να γνωρίσουν οι άνθρωποι την Αγία Ορθοδοξία μας.

Τ: Τι εκδηλώσεις οργανώνει η Ελληνορθόδοξη Ενορία στην Πράγα;

ΠΚ: Συνήθως τελούμε Εσπερινό κάθε Σάββατο βράδυ και Όρθρο - Θεία Λειτουργία κάθε Κυριακή πρωί, από τις 8:30. Λειτουργούμε όλες τις μεγάλες γιορτές του Δωδεκαόρτου και άλλες σημαντικές γιορτές. Τουλάχιστον μία φορά το μήνα τελούμε μια ιερά Αγρυπνία στην εκκλησία μας.

Είμαι πολύ ικανοποιημένος με αυτό που έχουμε ήδη. Έχουμε Κατηχητικό σχολείο για παιδιά. Κάνουμε κατήχηση για ενήλικους που αναζητούν την Ορθοδοξία τόσο στα τσεχικά όσο και στα αγγλικά. Έχουμε μια ομάδα μελέτης της Αγίας Γραφής. Ένα όνειρο που έχω είναι ίσως να αποκτήσουμε έναν διάκονο ή έναν δεύτερο ιερέα, ώστε να διπλασιάσουμε τις προσπάθειές μας. Θα μπορούσαμε επίσης να έχουμε έναν δεύτερο ψάλτη, αφού ο Μάριος δεν μπορεί σωματικά να αντέξει τόσες πολλές ώρες λειτουργίας μόνος του.

Τ: Ποιο θέλεις να είναι το μήνυμά σου στους αναγνώστες μας και στα μέλη της Ελληνικής Κοινότητας Πράγας;

ΠΚ: Είστε πάντα ευπρόσδεκτοι να επισκεφθείτε τον μικρό, αλλά όμορφο και φιλόξενο ναό μας. Όλα τα μέλη της ενορίας μας είναι ανοιχτά σε κάθε επισκέπτη. Ελάτε να το διαπιστώσετε μόνοι σας!

ιερέας, ο π. Γιόζεφ, προϊστάμενος της καθολικής ενορίας στο Barrandov. Έχοντας ξεκινήσει από το μηδέν, μπορούσαμε να μεταμορφώσουμε την εκκλησία μας, ώστε να μοιάζει πιο οικεία στους Ορθόδοξους Έλληνες. Κατασκευάσαμε ένα τέμπλο και

ενορία, καλωσορίζουμε όλους τους άλλους ανθρώπους, ακόμη και τους μη ορθόδοξους, που επισκέπτονται την εκκλησία μας τις Κυριακές. Δεν θέλουμε να είμαστε ένα εθνικό γκέτο, αλλά θέλουμε να αναλάβουμε μια αποστολή σε αυτόν τον κόσμο, να

ΝΤΑ ΖΒΙΝΤΑΝΙΓΙΑ – ДО СВИДАНИЯ. ΣΕΛΙΔΕΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ.

ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ 1980-1986

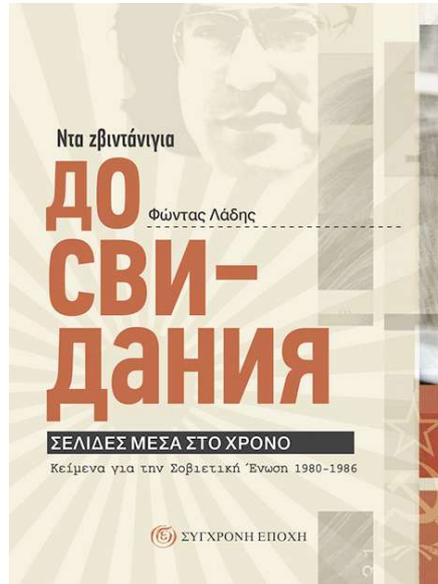
Στη κατάμεστη αίθουσα του Δημοτικού Συμβουλίου Καλλιθέας, οι εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή παρουσίασαν το βιβλίο «Ντα ζβιντάνιγια – Δο свидания. Σελίδες μέσα στο χρόνο. Κείμενα για την Σοβιετική Ένωση 1980-1986» του Φώντα Λάδη.

Για το βιβλίο μίλησαν οι Γιώργος Μηλιώνης, δημοσιογράφος, μέλος του Τμήματος Πολιτισμού της ΚΕ του ΚΚΕ, Ναυσικά Τόλια-Κηπουρού, μέλος της Επιτροπής Πολιτικών Προσφύγων της ΠΕΑΕΑ-ΔΣΕ και ο συγγραφέας του βιβλίου Φώντας Λάδης.

Παραθέτουμε την ομιλία της Ναυσικάς Τόλια-Κηπουρού:

“Επιτρέψτε μου προτού καταθέσω τη σύντομη παρουσίασή μου να ευχαριστήσω για την τιμητική για μένα πρόσκληση για αυτή την εκδήλωση. Χαίρομαι που βρισκόμαστε σήμερα εδώ με τον Φώντα Λάδη συγγραφέα του βιβλίου «Досвидание» και βέβαια με όλες και όλους εσάς. Θεωρώ την παρουσία μου εδώ ως υποχρέωση και ως ένα μικρό αντίδωρο και εκτίμηση στο συνολικό έργο του συγγραφέα. Στο βιβλίο του Φώντα Λάδη «Досвидание» συγκεντρώθηκαν εντυπώσεις, μαρτυρίες, στιγμιότυπα από τις επισκέψεις του συγγραφέα στην ΕΣΣΔ το 1980, 1982, 1983. Στην πρώτη επίσκεψη συμμετείχε, εκ μέρους του Ριζοσπάστη, σε ένα ταξίδι εννέα διακινητών-αναγνωστών στη Μόσχα, το Λένινγκραντ και το Ταλίν (σήμερα Εσθονία). Το 1982 η παρουσία του στην ΕΣΣΔ ως υπότροφου για την ταχύρρυθμη εκμάθηση της Ρωσικής γλώσσας στο ινστιτούτο Πούσκιν του Ελληνοσοβιετικού Συνδέσμου διήρκεσε πέντε μήνες. Χρονικό διάστημα που του επέτρεψε να εισπράξει μαζί με χιλιάδες άλλους ξένους «το φιλικό κλίμα και το πρωτοποριακό πρόγραμμα σπουδών», να συναναστραφεί με τον λαό της ΕΣΣΔ, να επισκεφτεί την Ουκρανία.

Βασιζόμενος στην δική του εμπειρία ο συγγραφέας μέσα από τα κείμενα ζωντανεύει στοιχεία για τους τομείς της κοινωνικής ζωής των πολιτών της

ΣΕ και ιδιαιτέρως της εκπαίδευσης (γενικότερα παιδεία), στοιχεία για τις εκδόσεις, ιδιαίτερα τις παιδικές, στοιχεία για την καθημερινότητα των Σοβιετικών πολιτών, αλλά και των Ελλήνων φοιτητών που είχαν την τύχη να σπουδάσουν στη ΣΕ. Μέσα από το βίωμα του σε αυτή τη χώρα καταθέτει καταστάσεις που είδε και έζησε.

Το δικό μου βίωμα

Προσυπογράφοντας το μεγαλύτερο μέρος των γραφόμενων του Φώντα Λάδη θα καταθέσω το δικό μου βίωμα της ζωής στην ΕΣΣΔ προσπαθώντας να απαντήσω στο ερώτημα που διατρέχει όλο το βιβλίο. Τι ήταν λοιπόν η Σοβιετική Ένωση;

Όπως είναι γνωστό τον Αύγουστο του 1949 σταμάτησε ο ελληνικός εμφύλιος πόλεμος. Οι μαχητές και οι μαχήτριες του ηρωικού Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας υποχώρησαν ζητώντας πολιτικό άσυλο στις σοσιαλιστικές χώρες. Οι πρώτοι τους σταθμοί ήταν η Αλβανία και η Βουλγαρία. Εξαιτίας όμως των εσωτερικών μεταπολεμικών προβλημάτων οι χώρες αυτές αδυνατούσαν να απορροφήσουν το σύνολο των μαχητών. Έτσι προωθήθηκαν στις άλλες Λαϊκές Δημοκρατίες και την ΕΣΣΔ. Ο βασικός κορμός του ΔΣΕ με περίπου 12000 μαχητές και μαχήτριες βρέθηκε στην πρωτεύουσα της Δημοκρατίας

του Ουζμπεκιστάν την Τασκένδη. Στο Σοβιετικό Ουζμπεκιστάν τους προσφέρθηκε απλόχερα αγάπη και βοήθεια και όπως λένε οι ίδιοι «έκαμα βαθιά να κατανοήσουμε τι πάει να πει διεθνής προλεταριακή αλληλεγγύη».

Με τη σκέψη πάντα στην πατρίδα Ελλάδα και παρά την αδιάκοπη προσμονή της επιστροφής οι πόρτες της χώρας τους για αυτούς ήταν ερμητικά κλειστές. Έτσι παρέμειναν στην αναγκαστική προσφυγιά για σχεδόν τρεις δεκαετίες. Όλα αυτά τα χρόνια σπούδασαν, εργάστηκαν, δημιούργησαν οικογένειες και η ζωή τους συνδέθηκε άρρηκτα με τις εξελίξεις και αλλαγές που συντελέστηκαν στις χώρες της φιλοξενίας τους. Η καθημερινότητα τους ακολούθησε και ενώθηκε με την καθημερινότητα των πολιτών των σοσιαλιστικών δημοκρατιών της ΕΣΣΔ.

Αξίζει να αναφέρουμε πως η Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών, η πρώτη σοσιαλιστική χώρα στον κόσμο στην οποία φιλοξενήθηκαν και έζησαν οι πολιτικοί πρόσφυγες, κατείχε σχεδόν το 1/6 της κατοικημένης χερσαίας έκτασης της Γης με πληθυσμό σχεδόν 300 εκατομμυρίων ανθρώπων. Πριν την ανατροπή της το 1993, χάρη στο ιστορικό σοσιαλιστικό άλμα κατατάσσονταν στη 2η θέση στον κόσμο ως προς τη βιομηχανική παραγωγή – 16,5% της παγκόσμιας συνολικής παραγωγής- και την 7η θέση στον κόσμο ως προς το εθνικό εισόδημα.

Η ΣΕ απαρτιζόνταν από 15 δημοκρατίες που θεωρούνταν κυρίαρχα κράτη. Πέρα από τις 15 Δημοκρατίες υπήρχαν και αυτόνομες δημοκρατίες. Η επίσημη γλώσσα ήταν τα ρωσικά, η κάθε όμως Δημοκρατία είχε τη δική της γλώσσα.

Συνολικά στην ΕΣΣΔ υπήρχαν πάνω από 100 γλώσσες και διάλεκτοι. Το Ουζμπεκιστάν (που βρίσκεται στην Κεντρική Ασία) ήταν μία από αυτές τις Δημοκρατίες με πληθυσμό το 1949 περίπου 9 εκ ανθρώπων και επίσημη γλώσσα τα ουζμπέικια και τα

ρωσικά. Ήταν μέρος της ΕΣΣΔ, που μετατράπηκε από μια καθυστερημένη αποικιακή φεουδαρχική περιοχή σε μια βιομηχανική-αγροτική δημοκρατία με ανεπτυγμένες ελαφριές βιομηχανίες, βιομηχανίες τροφίμων, βαριά βιομηχανία, μεγάλες περιοχές καλλιέργειας βαμβακιού και άλλων αγροτικών προϊόντων.

Είμαι λοιπόν απόγονος των «τυχερών» μαχητών του ΔΣΕ που επέζησαν του εμφυλίου και βρέθηκαν στη Σοβιετική Ένωση. Η ΕΣΣΔ είναι η γενέτειρά μου και γενέτειρα χιλιάδων άλλων παιδιών που γεννήθηκαν σε αυτή τη χώρα και που είχαν τα καλύτερα συστατικά για την ανατροφή τους. Από τη μία πλευρά οι γονείς τους, το πιο ζωντανό επαναστατικό κομμάτι της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, από την άλλη η πραγματικότητα που βίωναν στις σοσιαλιστικές δημοκρατίες.

Τι ήταν λοιπόν η Σοβιετική Ένωση για εμάς τα παιδιά των πολιτικών προσφύγων. Τι ήταν η ΣΕ για εμένα Σίγουρα σχεδόν για όλους μας ήταν τα πιο ευτυχισμένα χρόνια της ζωής μας. Επειδή όμως το θέμα είναι ανεξάντλητο θα εστιάσουμε σε κάποιες πλευρές που ήταν: Οι ελληνικές πολιτείες και οι αξιοζήλευτες οικογένειες των προσφύγων όπου ακούγαμε από τους πρωτεργάτες τις ατελείωτες ιστορίες της αντίστασης, αλλά κυρίως του εμφυλίου. Η λέσχη των προσφύγων με τα φεστιβάλ, τις θεατρικές παραστάσεις, Σπαρταριάδες, με τον καθημερινό τύπο στα ελληνικά, τα μαθήματα της ελληνικής γλώσσας που εντάχθηκαν στο πρόγραμμα του Σοβιετικού σχολείου και όπου δίδασκαν οι αξεπέραστοι Έλληνες δάσκαλοι. Τα δεκατάξια σχολεία της ΕΣΣΔ που παρείχαν σε όλους δωρεάν γνώσεις και εκπαιδευτικό υλικό και που τελειώνοντας εκτός από τις γνώσεις που αποκτήσαμε μάθαμε να ράβουμε, να κτίζουμε, να βάζουμε, να φυτεύουμε και να καλλιεργούμε τη γη. Σχολεία με βιβλιοθήκες, αίθουσες χιμείας, φυσικής, κλειστό γήπεδο γυμναστικής, εστιατόριο, γιατρό και νοσοκόμα. Δεν θα ξεχάσουμε ποτέ την 1 του Σεπτεμβρη, την έναρξη της σχολικής χρονιάς, μια συναρπαστική και χαρούμενη μέρα. Με μπουκέτα λουλουδιών και τους λευκούς φιόγκους στα μαλλιά των κοριτσιών. Την δεξίωση της πρώτης τάξης,

τον Οκτώβριο στην τελετουργική συγκέντρωση αφιερωμένη στην επέτειο της Οκτωβριανής Επανάστασης όπου μας ονόμαζαν « οκтябρеник ».

Όπως και την ημέρα της αποφοίτησης από τα σχολεία όταν μετά τη γιορτή στα σχολεία όλοι οι απόφοιτοι των σχολείων συγκεντρώνονταν στην Κόκκινη πλατεία για να αποδεχτούν την αυγή μιας άλλης μέρας, μιας άλλης ζωής.

Οι δάσκαλοι μας με ξεχωριστό ενδιαφέρον και φροντίδα για κάθε παιδί και που όταν αρρωσταίναμε επισκέπτονταν το σπίτι μας για να αναπληρώσουμε τα μαθήματα που χάσαμε. Οι συμμαθητές μας διαφόρων εθνικοτήτων με πραγματική αδελφότητα, αγάπη και ενδιαφέρον που ένιωθε ο ένας για τον άλλον. Το δίκτυο των ιδρυμάτων που υπήρχε γύρω από τα σχολεία και που παρείχε διάφορες δωρεάν περαιτέρω γνώσεις και δραστηριότητες στον πολιτισμό και τον αθλητισμό.

Οι βόλτες στην Τασκένδη με τις ανθισμένες βυσσινιές και ροδοκινιές την άνοιξη, στα παζάρια με τα καλύτερα πεπόνια, σταφύλια και καρπούζια στον κόσμο, με τις μυρωδιές από το «πλοφ», το «σαμισί». Οι ενδρομές στις βουνοκορφές του Παμίρ, του Τιαν-Σαν, στις λίμνες και στα ποτάμια, στις άλλες πόλεις και δημοκρατίες. Η συνδρομή των φοιτητών στην αποκομιδή του λευκού χρυσού (βαμβακιού) για την εκπλήρωση του ετήσιου πλάνου παραγωγής του Ουζμπεκιστάν.

Το εργοστάσιο της χαλυβουργίας όπου έλιωναν το ατσάλι και όπου εργαζόταν η μητέρα μου. Εργοστάσιο, ακριβώς ίδιο με τα εργοστάσια του Σοβιετικού σινεμά, με το δικό του εστιατόριο, ντουζιέρες, γιατρούς, κήπους και λουλούδια, πίνακες με τους πρωτοπόρους της δουλειάς. (όπου δεν έλιωναν το ατσάλι με τα κομμάτια των εργαζομένων όπως αναφέρει σε ένα από τα ποιήματα του Ο. Φ. Λάδης)

Στη συνέχεια ήταν τα πανεπιστήμια με τα όμορφα πελώρια κτήρια, τις πεντακάθαρους αίθουσες, με πάντα πρόθυμους καθηγητές, με τις βιβλιοθήκες, τα εστιατόρια που παρείχαν δωρεάν γεύματα. Για τις σπουδές αμειβόμασταν με 30 -50 ρούβλια. Χρήματα αριστά για να επισκεφτούμε σε καθημερινή βάση θέατρο, σινεμά, εστιατόριο. Στο

τέλος των σπουδών στο πανεπιστήμιο αναρτιόνταν πίνακας με προσφορά θέσεων εργασίας για όλη την χώρα. Θέσεις που υπερέβαιναν τους αποφοίτους.

Ήταν, ήταν, ήταν και τι δεν ήταν.../ Λιώνουν τα νιάτα μας στη βιοπάλη/ με τα κομμάτια μας δένει τ' ατσάλι

Παραθέτοντας τα παραπάνω μπορούμε να πούμε πως ναι η ΣΕ επεδίωκε, και σε μεγάλο βαθμό το κατάφερε, μέσα από το σύστημα παιδείας να αλλάξει τον κόσμο ώστε να γεννηθεί μια νέα προσωπικότητα, ο «Σοβιετικός άνθρωπος», ένας ευσυνειδητός άνθρωπος, ένας κολεκτιβιστής, που έβαζε το γενικό πάνω από το προσωπικό, που ήταν αρμονικά ανεπτυγμένος σωματικά και πνευματικά.

Μετά τη μεταπολίτευση άνοιξε ο δρόμος της επιστροφής μας στην Ελλάδα. Η μεγαλύτερη ευχή «Και τον χρόνο στην πατρίδα» για τους περισσότερους, αλλά όχι για όλους, ευοδώθηκε.

Οι εικόνες που αντικρίσαμε και στην πατρίδα Ελλάδα ήταν σαν η μηχανή του χρόνου να γύρισε αντίστροφα στην ιστορία. Ο χρόνος σήμερα δεν επαρκεί να απαριθμήσουμε τα «καλά» της αστικής καπιταλιστικής κοινωνίας που συναντήσαμε και βιώνουμε. Όπως και τα ιδιαίτερα πολλές φορές αξεπέραστα προβλήματα που βιώσαμε ως επαναπατρισθέντες από τον σοσιαλισμό. Για αυτό και σωστά αφιερώνει ο Φώντας Λάδης στο βιβλίο στην ενότητα «φόβος των ιδεών» αναφερόμενος στην ασταμάτητη ιδεολογική αντιπαράθεση των δύο συστημάτων.

Τα παρεπόμενα

Η μεγάλη χώρα των Σοβιέτ δεν υπάρχει εδώ και 32 χρόνια. Ωστόσο η πλειονότητα των Ρώσων και των κατοίκων των πρώην σοβιετικών δημοκρατιών νοσταλγούν τη Σοβιετική Ένωση. Γεγονός που προκύπτει από τις δημοσκοπήσεις που διεξάγονται σε τακτά χρονικά διαστήματα και που ξεκίνησαν να διεξάγονται από τον πρώτο κιόλας χρόνο της διάλυσής της. Μάλιστα οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι χρόνο με το χρόνο τα ποσοστά αποδοχής της από απλώς μεγάλα, γίνονται ολοένα και πιο μεγαλύτερα («σταλινικά»). Άντλησα από το διαδίκτυο τις γνώμες της πλειονότητας

των πολιτών της Ρωσίας και των άλλων Δημοκρατιών για την ΕΣΣΔ. Να τι γράφουν: Στην ΕΣΣΔ είχα δωρεάν στέγαση, αλλά μου την έλεψε το σημερινό καθεστώς. Όπως στέργει από τα παιδιά μου δουλειά, κάθε είδους μέλλον και την προοπτική. Τι υπέροχες στιγμές ήταν, ειρήνη, ηρεμία, εμπιστοσύνη στο μέλλον, σε αγαπώ, μου λείπεις, ΕΣΣΔ!

Είμαι ευτυχισμένος άνθρωπος, γιατί γεννήθηκα στην καλύτερη χώρα του κόσμου – την ΕΣΣΔ. Είναι πολύ κρίμα που η πατρίδα μου δεν υπάρχει πια... Και φυσικά υπήρχαν προβλήματα. Αλλά οι άνθρωποι ήταν πιο ευγενικοί, πιο ανθρώπινοι. Αχ, η Σοβιετική Ένωση ήταν η ελπίδα όλου του κόσμου για τη Δικαιοσύνη!

Ποτέ άλλοτε ο δυτικός κόσμος δεν έζησε τόσο καλά όσο υπό την ΕΣΣΔ. Με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, η Δύση μπήκε σε ταραχή. Στην ΕΣΣΔ οι άνθρωποι ήταν γίγαντες, άτλαντες, τιτάνες. Ακόμη και τώρα, ζούμε κυρίως με αυτό που εφευρέθηκε και κατασκευάστηκε στην ΕΣΣΔ....

Όταν σε ένα όνειρο βρίσκομαι στην ΕΣΣΔ, κλαίω, και θέλω να πάω εκεί, στην ειρήνη, την ηρεμία, την καλοσύνη και τη σταθερότητα, όπου δεν υπάρχει χυδαιότητα στην κεντρική τηλεόραση, όπου τα τραγούδια είχαν νόημα, όπου οι άνθρωποι αλληλοβοηθούνταν, όπου οι λογαριασμοί κοινής ωφέλειας παρέμεναν στα ίδια επίπεδα για

δεκαετίες κ.λπ.

Υποσχέθηκα στο γιο μου ότι θα ξαναγυρίσουμε σε εκείνες τις εποχές, που η γενιά μου τα «κατάωσε». Το ερώτημα βέβαια που προκύπτει είναι αν τα πράγματα ήταν πράγματι έτσι τότε γιατί συντελέστηκαν οι ανατροπές. Γιατί το επέτρεψαν, γιατί το επιτρέψαμε. Γιατί δεν αντιστάθηκαν στην παλινόρθωση του καπιταλισμού. Γιατί, επί εβδομήντα χρόνια, ένα τεράστιο πλήθος εθνών, λαών, εθνοτικών ομάδων, μειονοτήτων που συμβίωνε ειρηνικά στο έδαφος της ΕΣΣΔ σήμερα αλληλοσπαράζεται;

Γιατί; Είναι το μεγάλο, το πελώριο ερώτημα. Και η απάντηση στο ερώτημα αυτό ούτε απλή, ούτε εύκολη είναι. Αυτό που συνέβη είναι πράγματι ένα μεγάλο και πρωτόγνωρο ιστορικό πειραματισμό. Μεγάλο γιατί πρόκειται για πειραματισμό ενός ολόκληρου κοινωνικού συστήματος. Και γύρισε πίσω ο σοσιαλισμός στον καπιταλισμό. Από την κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση στην κοινωνία της εκμετάλλευσης..

Όπως και να έχουν όμως τα πράγματα, η πείρα του σοσιαλισμού που γνωρίσαμε, είναι πολύτιμη, διδακτική. Διδακτική στο τι πρέπει να κάνουμε και στο τι πρέπει να αποφύγουμε. Και η καλύτερη απάντηση στα γιατί του πειραματισμού θα είναι η απάντηση μιας νέας επαναστατικής ανατροπής του καπιταλισμού.

Τέλος, επιτρέψτε μου να προσφέρω στον Φώντα Λάδη ένα μικρό βιβλίο

(τροφή για καλή μετάφραση) από την βιβλιοθήκη μου ως επιβεβαίωση των γραφόμενων του στο κεφάλαιο «ο κόσμος του παιδιού». Είναι το βιβλίο των Σοβιετικών Εκδόσεων «Детская литература» (παιδική λογοτεχνία) με τον τίτλο Утро (πρωί). Το βιβλίο μόλις 32 σελίδων συγκεντρώνει ποιήματα και διηγήματα 17 Ρώσων κλασικών λογοτεχνών με αναφορά στο πρωί, σε διαφορετικές εποχές του χρόνου, την αυγή, την ανατολή του ηλίου, το ξύπνημα της φύσης και της ανθρώπινης δραστηριότητας. Απευθύνεται σε μαθητές δημοτικού. Το βιβλίο είναι απάντηση στην παπαγαλία της έκθεσης που καλλιεργείται στα ελληνικά σχολεία, την αποστήθιση, χωρίς κριτική σκέψη. Γιατί πώς να το κάνουμε το κάθε πρωινό δεν έχει το ίδιο χρώμα και μυρωδιά. Και ακριβώς αυτή την φαντασία της σκέψης, τη συγκριτική αντίληψη στα παιδιά καλλιεργούσαν οι σοβιετικές εκδόσεις και τα σχολεία.”

Η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με μουσικό αφιέρωμα με τους Γιώργο Σαμαρτζή (τραγουδι) και Φρίζο Μόρτζο (πιάνο).

Ο Φώντας Λάδης, πριν και μετά τη βιβλιοπαρουσίαση, υπέγραψε βιβλία του. (<https://peaea-dse.gr/>)

Η ΠΟΛΗ-ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΙΓΙΝΑΣ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

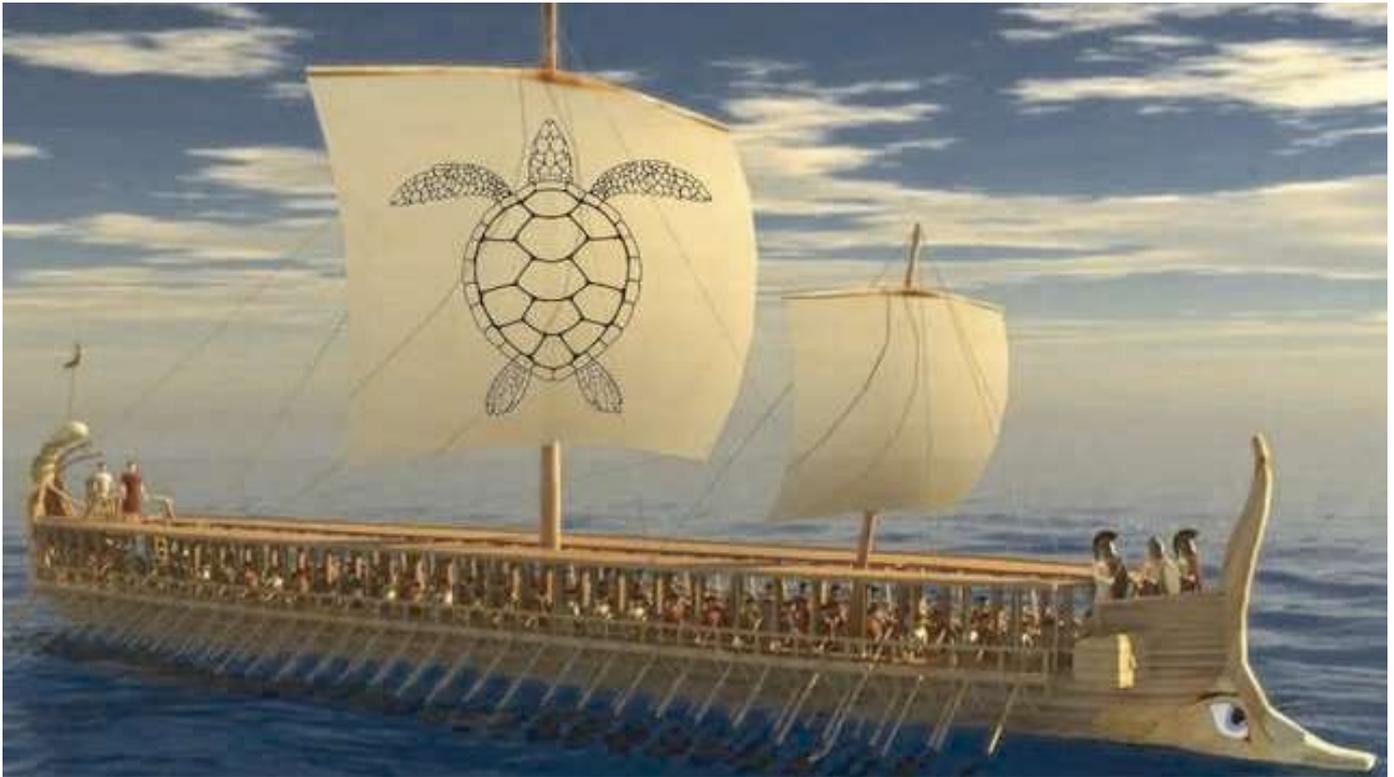
Helena Koumpenaki

Η οργάνωση της πόλης - κράτους της Αίγινας τοποθετείται στο πρώτο μισό του 7ου αι. π.χ. Πρόκειται για πόλη άρρηκτα δεμένη με τη θάλασσα. Ως νησί και μάλιστα χωρίς πολλές καλλιεργήσιμες εκτάσεις στράφηκε πολύ νωρίς στη ναυτιλία και το εμπόριο. Από αυτές τις δραστηριότητες απέκτησε πλούτη και φήμη. Ενα απόσπασμα του Ηρόδοτου περιγράφει τους Αιγινήτες ως τους πρώτους θαλασσοπόρους, ως κατασκευαστές των ιστιοφόρων και κωπηλατών πλοίων.

Σύμφωνα με τις αρχαίες πηγές η Αίγινα συγκαταλέγεται στις πόλεις, που υπήρξαν για κάποιο χρονικό διάστημα θαλασσοκράτορες. Η φήμη του νησιού γύρω από τα ναυτικά πράγματα αποτυπώνεται και σε ύμνους, που συνέθεσε ο Πίνδαρος προς τιμήν Αιγινήτων αθλητών, οι οποίοι νίκησαν σε διάφορους αγώνες. Με την ευκαιρία της εξύμνησης τους γίνεται αναφορά στην πόλη που τους ανέθρεψε και συχνά της αποδίδεται το επίθετο «ναυσικυλότες»: ονομαστή για τα πλοία

της. Ο Ηρόδοτος μιλάει με θαυμασμό για τον Αιγινήτη έμπορο Σώστρατο, που απέκτησε μυθώδη πλούτη από τα μακρινά του ταξίδια.

Ο 7ος και 6ος αι. π.χ αποτελούν εποχή συνεχούς προόδου, που οδηγεί το νησί στα τέλη του 6ου και τα πρώτα χρόνια του 5ου αι. π.χ στη μεγάλη του ακμή. Τα πλοία των Αιγινήτων ταξιδεύουν σε ανατολή και δύση, μεταφέροντας εμπορεύματα για τις ελληνικές πόλεις. Το εμπόριο τους είναι διαμετακομιστικό. Εφόσον το νησί δεν παράγει αγαθά,

ενεργεί ως μεταφορέας προϊόντων άλλων πόλεων. Η θέση του στο κέντρο του Σαρωνικού είναι κατάλληλη για την αναδιανομή των εμπορευμάτων. Εκτός από κοντινά αναλαμβάνει και μακρινά ταξίδια στο χώρο της Μεσογείου. Μεταφέρει κυρίως πρώτες ύλες, όπως σιτηρά, μέταλλα, ξυλεία, μαλλί, πάπυρο, και από την ανατολή, αρώματα και εξωτικά είδη. Επίσης, εμπορεύεται κεραμικά από τα μεγάλα ελληνικά κέντρα παραγωγής, όπως την Κόρινθο και την Αθήνα. Από την ποικιλία και πληθώρα των ειδών που μετέφεραν οι Αιγινήτες, ο φόρτος των πλοίων με μικροεμπορεύματα ονομάστηκε «Αιγιναία εμπολή».

Εκτός από το σημαντικό ρόλο της Αίγινας στη διακίνηση αγαθών και στην επικοινωνία των γύρω από τη Μεσόγειο λαών ήταν και μία από τις πρωτοπόρες πόλεις που συνέβαλαν στη μεταφορά προς την ηπειρωτική Ελλάδα ιδεών και γνώσεων κυρίως από την ανατολή, που διέθετε προηγμένο πολιτισμό.

Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι η Αίγινα ήταν η μόνη πόλη από αυτές που βρίσκονταν κοντά στην ηπειρωτική Ελλάδα που συμμετείχε στην Ίδρυση (γύρω στα 570 π.χ) του εμπορίου στη Ναύκρατη της Αιγύπτου και ότι ανήγειρε εκεί δικό της ξεχωριστό ιερό.

Για τη διευκόλυνση των εμπορικών της συναλλαγών πολύ νωρίς κυκλοφόρησε μέτρα και σταθμά. Οι αρχαίες πηγές μας πληροφορούν ότι εδώ κόπηκε το πρώτο ασημένιο νόμισμα. Ως έμβλημα του είχε τη θαλάσσια χελώνα.

Οι δούλοι την εποχή εκείνη ήταν προσοδοφόρος παράγων και εμπορεύσιμο είδος, που απέφερε μεγάλα κέρδη. Ο Αριστοτέλης (2) σημειώνει ότι η Αίγινα διακινούσε 470.000 δούλους. Αριθμός που θεωρείται εξαιρετικά υψηλός για το νησί. Αν σκεφθεί όμως κανείς ότι για την επάνδρωση των πλοίων και την ανάπτυξη του εμπορίου ήταν απαραίτητοι, μπορεί να δικαιολογήσει αυτόν τον αριθμό. Το εκτεταμένο δουλεμπόριο που διενεργούσε, την κατέστησε μισητή ανάμεσα στους Έλληνες.

Εκτός από την Αίγυπτο αναπτύσσει εμπορικές σχέσεις με άλλες περιοχές της Ανατολής, τη βόρειο Συρία, τη Φοινίκη, με ενδιάμεσους σταθμούς τη Ρόδο και την Κύπρο. Για την προστασία των εμπορικών της δρόμων προς την Ανατολή, αναγκάζεται να συγκρουσθεί με τους Σαμίους τους οποίους νικά και εκδιώκει από την Κυδωνιά της δυτικής Κρήτης, όπου ενισχύει τη θέση της. Παράλληλα, αναπτύσσει εμπορικές δραστηριότητες στη Μαύρη θάλασσα.

Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι ο Ξέρξης είδε αιγινήτικα πλοία φορτωμένα με σιτάρι να διαπλέουν τον Ελλήσποντο με προορισμό την Αίγινα και την Πελοπόννησο. Στη Δύση επίσης σημειώνεται η παρουσία της. Ο Στράβων γράφει ότι έστειλε αποίκους στους Ομβρικούς (βόρεια Αδριατική). Στη Gravisca (Porto Clementino) της Ετρουρίας, στο κλασικό ιερό της Ηρας, βρέθηκε εντοιχισμένο τμήμα άγκυρας με αφιερωματική επιγραφή κάποιου Σώστρατου προς τον Απόλλωνα της Αίγινας. Το εύρημα αυτό αποτελεί ακράδαντη απόδειξη για την αιγινήτικη παρουσία στην Ετρουρία.

Οι επαφές των Αιγινήτων με διάφορες περιοχές της Μεσογειακής λεκάνης αποδεικνύεται και από την πληθώρα εισαγωγών στο ίδιο το νησί. Αντικείμενα από την Αίγυπτο, βόρεια Συρία, Φοινίκη, Κύπρο, Ρόδο, παραλία Μικράς Ασίας, Κυκλάδες, Αργος, Κόρινθο, Αττική, Λακωνία, Ιταλία κατακλύζουν το νησί.

Η εποχή ακμής της αντικατοπτρίζεται ιδιαίτερα στα μνημεία της. Στα δύο σημαντικότερα ιερά του ναού την Αφαιά και την «Κολώνα» κατά τους χρόνους αυτούς, ανοικοδομούνται, στη θέση των παλαιότερων, μνημειωδέστεροι ναοί, ενώ ιδρύονται και νέοι προς τιμήν

διαφόρων θεών. Στην πόλη κτίζεται ισχυρό τείχος, κατασκευάζονται εντυπωσιακά λιμενικά έργα, δαιδαλώδες υδραγωγείο και δαπανηροί τάφοι.

Στην αρχή των μηδικών πολέμων προσπάθησε να αποφύγει τη ρήξη με την Περσία, προφανώς για να μην πληγούν τα εμπορικά της συμφέροντα στην ανατολική Μεσόγειο. Τελικά η συμβολή της στη ναυμαχία της Σαλαμίνας ήταν αποφασιστική και επαινέθηκε πολύ για την ανδρεία, που επέδειξαν οι Αιγινήτες. Η Αθήνα, ισχυρή πόλη - κράτος, ήταν η μεγαλύτερη αντίζηλος της Αίγινας. Ο Ηρόδοτος κάνει εκτενή αναφορά στον μεταξύ τους πόλεμο, τον οποίο χαρακτηρίζει μακροχρόνιο και ως ένα από τους μεγαλύτερους της εποχής. Η θέση της Αίγινας και η ενασχόληση των δύο πόλεων - κρατών με τη ναυτιλία και το εμπόριο, με κοινούς δηλαδή στόχους, είχαν ως αναπόφευκτο αποτέλεσμα τον ανταγωνισμό και τις μεταξύ τους

συγκρούσεις. Ο χαρακτηρισμός του Περιλή για την Αίγινα ως «λήμης (“τσιμπλας”) του Πειραιώς» αποδίδει με ενάργεια τις σχέσεις τους. Η αποφασιστικής σημασίας σύγκρουση για την Αίγινα έγινε το 457 π.χ.

Οι δύο πόλεις ναυμάχησαν λίγο έξω από το νησί και οι Αιγινήτικες δυνάμεις νικήθηκαν κατά κράτος. Αυτή η ήττα στάθηκε μοιραία για την τύχη του νησιού και έφερε την παρακμή από την οποία δεν ανέκαμψε ποτέ. Αναγκάστηκε να κατεδαφίσει το τείχος, να παραδώσει το στόλο και να πληρώνει βαρύτερο ετήσιο φόρο στους Αθηναίους.

Από τις αρχές ακόμη του Πελοποννησιακού πολέμου (431 π.χ) επειδή οι Αθηναίοι θεωρούσαν την Αίγινα ως απειλή, εξαιτίας της θέσης της, επέτυχαν να διώξουν τους Αιγινήτες από το νησί τους και εγκατέστησαν σ' αυτό Αθηναίους κληρούχους. Οι διωγμένοι Αιγινήτες κατοίκησαν με τη

βοήθεια των Σπαρτιατών στη θυρέα, κοντά στο σημερινό Αστρος. Στα τέλη του Πελοποννησιακού πολέμου (404 π.χ) ο νικητής Σπαρτιάτης στρατηγός Λύσανδρος επανέφερε τους επιζήσαντες Αιγινήτες στο νησί τους.

Από την εποχή αυτή και ύστερα η τύχη της Αίγινας ακολουθεί αυτήν των άλλων ελληνικών πόλεων και υπάγεται στην εκάστοτε ισχυρότερη δύναμη (ηγεμονία Σπάρτης, Θηβών, Μακεδονίας, Περγάμου) έως ότου περιέρχεται με διαθήκη του Αττάλου Γ (133 π.χ) στη Ρώμη.

Γύρω στα 155 π.χ την επισκέπτεται ο περιηγητής Πausanias ο οποίος περιγράφει τα εναπομείναντα μνημεία της, μάρτυρες της παλιάς της δόξας.

Ελένη Παπασταύρου, Αρχαιολόγος της Β' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Αττικής (aeginahistory.blogspot.com)

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

<https://ethniki-antistasi-dse.gr/>

Πόντιοι πρόσφυγες στην Κέρκυρα το 1923

Στις 19 Μάη 2019 συμπληρώθηκε ένας αιώνας από τη Γενοκτονία του Πόντου. Μπορεί μια τέτοια επέτειος να περιοριστεί σε μια «άχρωμη», οστεωμένη, μουσειακού χαρακτήρα τυπική εκδήλωση μνήμης; Κι όμως, στα 100 χρόνια που μεσολάβησαν από τη σφαγή και προσφυγοποίηση εκατοντάδων χιλιάδων Ποντίων, καταβλήθηκαν μεγάλες προσπάθειες, ώστε τα γεγονότα της εποχής να απογυμνωθούν από την ουσία τους, να συγκαλυφθούν τα πραγματικά τους αίτια και οι διδαχές της Ιστορίας να μη γίνουν κτήμα των Ποντίων, αλλά και γενικότερα του ελληνικού λαού.

Ποιοι ήταν οι βασικοί παράγοντες που συντέλεσαν στη Γενοκτονία των Ποντίων;

α) Η άνοδος του τουρικού αστικού εθνικισμού: Καθώς η ανερχόμενη τουρική αστική τάξη διεκδικούσε το έθνος - κράτος της στο πλαίσιο μιας πολυεθνικής αυτοκρατορίας (της οθωμανικής), το χτύπημα των βασιικών ανταγωνιστών της (κυρία της ελληνικής και αρμενικής αστικής τάξης) αποτελούσε απαραίτητη προϋπόθεση για την εδραίωση της κυριαρχίας της στον συγκεκριμένο γεωγραφικό - οικονομικό χώρο.

Καθώς οι εθνικές μειονότητες αξιοποιούνταν από τις αντίστοιχες άρχουσες τάξεις τους ως ασπίδα και μοχλός πίεσης για την προώθηση των δικών τους συμφερόντων, τις εξέθεταν άμεσα στα πυρά του εκάστοτε αντιπάλου: «Αν η εξόντωση του αρμενικού στοιχείου, μέχρι και του τελευταίου, είναι αναγκαία για την εθνική μας πολιτική», τονιζόταν χαρακτηριστικά σε σύσκεψη παραγόντων του κόμματος των Νεότουρκων το 1915, «πολύ περισσότερο είναι αναγκαία για την εδραίωση της εθνικής μας οικονομίας».1 Να σημειωθεί πως οι σφαγές, οι εθνοκαθάρσεις, οι προσφυγοποιήσεις, οι αναγκαστικές αφομοιωτικές πολιτικές κ.ο.κ. ήταν κοινός παρονομαστής στα Βαλκάνια (και όχι μόνο), όπου οι λαοί πλήρωσαν με το αίμα τους τις μεγαλοϊδεατικές επιδιώξεις των εθνικών τους αστικών τάξεων.

β) Οι επιδιώξεις της αστικής τάξης της Ελλάδας: Με τις βλέψεις του

ελληνικού κεφαλαίου στραμμένες στην ιδιαίτερα πλούσια περιοχή της Μικράς Ασίας, ο Πόντος ερχόταν σε «δεύτερη μοίρα». Έτσι, υποτιμήθηκε η οργάνωση ή βοήθεια οποιασδήποτε μορφής προς τον Πόντο, του οποίου η «χρησιμότητα» συνοψιζόταν σε Εκθεση του Α. Α. Πάλλη, ως ένας περίπου «αντιπερισπασμός», «προκειμένου να ανακουφιστεί η πίεση του Τουρικού μπλοκ στην κεντρική Μικρά Ασία ενάντια στην ελληνική ζώνη της Σμύρνης».2 Η προέλαση του ελληνικού στρατού στα ενδότερα της Τουρκίας (κάνοντας τον «χωροφύλακα» των αγγλογαλλικών συμφερόντων στην περιοχή) σίγουρα υπονόμωσε - αν δεν σφράγισε - την τύχη των ελληνικών πληθυσμών του Πόντου, αλλά και γενικότερα.

γ) Οι επιδιώξεις και επιλογές της ελληνικής άρχουσας τάξης του Πόντου: Οι ιδιαίτερες (και καμιά φορά αντικρουόμενες) επιδιώξεις στους κόλπους της ποντιακής πολιτικής - οικονομικής - θρησκευτικής ηγεσίας είχαν ως αποτέλεσμα μια σειρά από κινήσεις, οι οποίες εν τέλει άφησαν έκθετο και ανυπεράσπιστο τον ποντιακό λαό. Σε αυτό, μεταξύ άλλων, συνέδραμε και η πεποίθηση πως η λύση στο ζήτημα του Πόντου θα ερχόταν από «τα έξω» και από «τα πάνω», ως αποτέλεσμα δηλαδή της παρέμβασης των λεγόμενων «Μεγάλων Δυνάμεων» και όχι από τις ίδιες τις δυνάμεις του ποντιακού λαού (σε συνεργασία ενδεχομένως και με άλλους λαούς της περιοχής).

Επιπλέον, οι σφοδρότατοι ανταγωνισμοί μεταξύ της ελληνικής και αρμενικής αστικής τάξης όχι μόνο υπονόμωσαν μια ενδεχόμενη κοινή τους δράση, αλλά συχνά κατέληγαν ακόμα και σε συγκρούσεις μεταξύ ποντιακών και αρμενικών ένοπλων σωμάτων.

Την κρίσιμη ώρα, όπως αναφέρει ο διοικητής της Ελληνικής Μεραρχίας του Κανκάσου Ι. Καλτσίδης, «οι Έλληνες αρχηγοί της πρωτεύουσας του Πόντου αναγκάστηκαν να φύγουν και ο λαός έμεινε με τα όπλα στα χέρια, εκτεθειμένος στην τουρική προέλαση, δίχως οδηγίες, δίχως αρχηγούς και πρόγραμμα ενεργειών...»3

δ) Οι ενδοϊμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί

στην περιοχή: Είναι γνωστό από τη μακρά και αιματοβαμμένη ιστορία του 20ού αιώνα (έως και τις μέρες μας) πως, όπου συγκρούονται τα συμφέροντα των ιμπεριαλιστών, οι λαοί το πληρώνουν ακριβά. Ακολούθως, και η Γενοκτονία των Ποντίων σχετίζεται άμεσα με τις ενδοϊμπεριαλιστικές συγκρούσεις, που έλαβαν χώρα για τη νομή της κλυδωνιζόμενης οθωμανικής αυτοκρατορίας, στο πλαίσιο και του γενικότερου πολέμου για την αναδιανομή των παγκόσμιων αγορών και πλουτοπαραγωγικών πηγών (Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος).

Σε μια σύγκρουση, λοιπόν, όπου οι αντίπαλες αστικές τάξεις (ελληνική και τουρική) στρατεύτηκαν πίσω από αντίπαλα ιμπεριαλιστικά στρατόπεδα (της Αντάντ και των Κεντρικών Δυνάμεων αντίστοιχα), οι λαοί της περιοχής δεν αποτελούσαν τίποτε περισσότερο παρά κρέας για τα κανόνια των αντιπάλων, διαπραγματευτικά χαρτιά και πιόνια σε μια γεωστρατηγική σκακιέρα. Οι υποσχέσεις περί «αυτοδιάθεσης των λαών» από τη μεριά των ιμπεριαλιστών σύντομα αποδείχθηκαν κούφια λόγια (όπως στην περίπτωση των αραβικών λαών, της πολύπαθης Παλαιστίνης - και βεβαίως του Πόντου).

Ακόμα και όταν κορυφώθηκε το δράμα του ποντιακού λαού, οι κανονιοφόροι και οι πρεσβείες των ισχυρών καπιταλιστικών κρατών της Ευρώπης και των ΗΠΑ δεν έκαναν απολύτως τίποτε για να εμποδίσουν τις σφαγές ή για να σώσουν τους ανθρώπους που κινδύνευαν. «Όλα αυτά διαδραματιζόνταν μπροστά στα μάτια των πρεσβευτών των ξένων δυνάμεων», αναφέρει ένας Πόντιος αντάρτης στην αυτοβιογραφία του, «και αυτοί αδιαφορούσαν!». Αντιθέτως, όπως έγραψε ο μητροπολίτης Τραπεζούντας Χρυσάνθος, «οι άθεοι κομμουνιστές (σ.σ. οι Σοβιετικοί) εφάνησαν περισσότερο χριστιανοί από τους “χριστιανούς” Αγγλογάλλους», στέλνοντας πλοία και μεταφέροντας τους δοκιμαζόμενους πληθυσμούς στην ασφάλεια.4

Όσο και αν παραχαράσσεται η ιστορία των κοινωνιών, όσο και αν αποκορύπτονται οι νομοτέλειες και συγκαλύπτεται η σημασία της) Η

στοίχιση των λαών πίσω από τις «κομόφυλες»/«κομόθρησες», αλλά με διαμετρικά αντίθετα ταξικά συμφέροντα, «ηγεσίες» τους: Η στοίχιση των φτωχών λαϊκών στρωμάτων με τις επιδιώξεις των εκμεταλλευτών τους τους μετέτρεψε σε βόλια για τα όπλα τους. Γιατί τι είχαν να χωρίσουν οι Πόντιοι, Αρμένιοι ή Τούρκοι εργάτες και χωρικοί μεταξύ τους; Τι είχαν να χωρίσουν εκείνοι που, μέχρι να γίνουν «εχθροί», ζούσαν ειρηνικά αναμεταξύ τους, στενάζοντας εξίσου από την εκμετάλλευση του συχνά ομοεθνούς τους εργοδότη, τοκογλύφου κ.ο.κ.; Τότε όμως, ακόμη, η εργατιά ήταν μικρή αριθμητικά, ενώ μόλις διέγραφε τα πρώτα της συνειδητά πολιτικά βήματα. ταξικής πάλης στην κοινωνική εξέλιξη, ο χαρακτήρας της εποχής που ζούμε δεν αλλάζει.

Για την Ιστορία, να προσθέσουμε πως όταν οι Πόντιοι (και Μικρασιάτες) πρόσφυγες ήρθαν στην Ελλάδα, βρέθηκαν αντιμέτωποι με την απαξίωση του ελληνικού αστικού κράτους και του πολιτικού του προσωπικού (φιλελεύθερου, κεντρώου και δεξιού), που τους στοίβαξαν όπως - όπως σε συνοικισμούς - γκέτο, τους παρέδωσαν στην άγρια εκμετάλλευση των καπιταλιστών (που «άδραξαν» την ευκαιρία, ρίχνοντας τα μεροκάματα και περιορίζοντας δικαιώματα και κατακτήσεις της εργατικής τάξης συνολικά) κ.λπ.

Ταυτόχρονα, οι πατριδοκάπηλοι φασίστες της εποχής (πολιτικοί πρόγονοι των σημερινών χρυσαυγιτών) τους αποκαλούσαν χυδαία «τουρκόσπορους», κραύγαζαν για τον «εξαγνισμό» των πόλεων από την παρουσία τους και οργάνωναν δολοφονικά πογκρόμ στους συνοικισμούς τους. (<https://ethniki-antistasi-dse.gr/>)

Πραγματικό αποκούμπι των προσφύγων το ΚΚΕ

Μοναδικό, πραγματικό αποκούμπι των προσφύγων υπήρξε το ΚΚΕ, που πρωτοστάτησε στους αγώνες και τις διεκδικήσεις τους, καταπολεμώντας την τακτική του διαίρει και βασιλευε της αστικής τάξης. Εκτοτε, το Κομμουνιστικό Κόμμα σφυρηλάτησε βαθύτατους και ισχυρότατους δεσμούς

με το προσφυγικό στοιχείο, που αποτυπώθηκαν - και συνεχίζουν να αποτυπώνονται - σε κάθε αγώνα του λαού μας.

«Η Ελλάδα δεν διαιρείται σε ντόπιους και πρόσφυγες», έγραφε χαρακτηριστικά ο «Ριζοσπάστης» στις 7/9/1929. «Η Ελλάδα διαιρείται σε πλούσιους και φτωχούς, σε ανθρώπους που δε δουλεύουν και ζουν και σε ανθρώπους που ολημερίς και ολονυχτίς δουλεύουν και δεν μπορούν να ζήσουν (...) ο καθένας πρέπει να διαλέξει μεταξύ του πλούσιου πρόσφυγα που συνδυάζεται με τον πλούσιο ντόπιο και του φτωχού πρόσφυγα που σύντροφό του θα έχει τον φτωχό ντόπιο εργάτη ή αγρότη».

Σήμερα, 100 χρόνια μετά τη Γενοκτονία των Ποντίων, ο ιμπεριαλισμός συνεχίζει να γεννά πολέμους, σφαγές, προσφυγιά κ.λπ. Οι «λυκοσυμμαχίες» τύπου ΕΕ και ΝΑΤΟ συνεχίζουν να αναχαράσσουν τα σύνορα της ευρύτερης περιοχής, εγκυμονώντας νέους κινδύνους για τους λαούς. Ποια καλύτερη τιμή, επομένως, για τη μνήμη, την Ιστορία του ποντιακού λαού, από την πάλη για να μη ζήσει ποτέ ξανά κανείς λαός αυτά που υπέστη ο ίδιος; Από τον αγώνα ενάντια στους φορείς και τα γενεσιουργά αίτια της εκμετάλλευσης, των πολέμων και της προσφυγιάς; Κόντρα και έξω από φεudικά αστικά διλήμματα οποιασδήποτε απόχρωσης; Ενάντια στο δηλητήριο του σοβινισμού, του εθνικισμού, του φασισμού;

(Του Αναστάση Γκίκα, μέλος του Τμήματος Ιστορίας της ΚΕ του ΚΚΕ)

Παραπομπές:

1. Κωνσταντίνος Φωτιάδης, «Η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου», εκδ. Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία, Αθήνα, 2004, σελ.146.
2. Αρχείο Βενιζέλου, Φάκελοι Υπουργείου Εξωτερικών, 173/22 (Μουσείο Μπενάκη).
3. Ιωάννης Καλτσίδης, «Ο Ελληνισμός του Καυκάσου και οι περιπέτειές του», χειρόγραφο, Αρχείο ΚΜΣ, 1963, σελ. 163-164.
4. Αναστάσης Γκίκας, «Οι Έλληνες στη διαδικασία οικοδόμησης του σοσιαλισμού στη ΕΣΣΔ», εκδ.

«Σύγχρονη Εποχή», Αθήνα, 2007, σελ. 95.

ΣΛΟΒΕΝΟΙ ΣΤΙΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΟΥ ΕΛΑΣ

Μία από τις λιγότερο γνωστές σελίδες του αντιφασιστικού αγώνα στην Ελλάδα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου είναι η συμμετοχή Σλοβένων μαχητών στις τάξεις του ΕΛΑΣ. Πρόκειται για τον λόχο Primorje (Πριμόριε), που μετά τη συνθηκολόγηση της Ιταλίας το καλοκαίρι του 1943, εντάχθηκε στις γραμμές του ΕΛΑΣ-Κεφαλονιάς.

Τον Απρίλη του 1941, η Σλοβενία περνά υπό ιταλική φασιστική διοίκηση και πολλοί νέοι Σλοβένοι στέλνονται αιχμάλωτοι σε τάγματα εργασίας στην Ιταλία. Οι περισσότεροι απ' αυτούς κατάγονται από τις περιοχές Πριμόριε και Ίστρια στα σύνορα Ιταλίας-Σλοβενίας. Κάποια απ' αυτά τα «ποινικά τάγματα», καθίστανται ύποπτα για αντιφασιστικές ιδέες. Μάλιστα στην Ιταλία οι αιχμάλωτοι Σλοβένοι της πόλης Άστι (κοντά στο Τορίνο) εξεγείρονται καταστρέφοντας αυτοκίνητα, μαγαζιά και βάζοντας σφυροδρέπανα στους τοίχους της πόλης και ζητούν την επιστροφή τους στη Σλοβενία. Ως αντίποινα στέλνονται στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην Κεφαλονιά, την Πύλο και την Κέρκυρα ώστε να είναι ακόμη μακρύτερα από την πατρίδα τους. Τα τάγματα αυτά εντάσσονται σε αντίστοιχες ιταλικές ταξιαρχίες ή μεραρχίες όμως δεν εξοπλίζονται παρά μόνο προορίζονται για να επιτελούν οχυρωματικά και βοηθητικά έργα.

Στην περίπτωση της Κεφαλονιάς οι 160 Σλοβένοι που στέλνονται τον Μάρτη του '43 υπάγονται στη διοίκηση της περίφημης μεραρχίας Acqui (Άκουι) και στρατοπεδεύουν στα Περατάτα, το Ληξούρι, τη Σάμη και τη Σιάλα. Σχεδόν αμέσως οι πιο συνειδητοποιημένοι απ' αυτούς έρχονται σε επαφή με Ιταλούς αντιφασίστες αλλά και το τοπικό ΕΑΜ, στο οποίο δίνουν χρήσιμες πληροφορίες πολλές φορές μέσω παιδιών-συνδέσμων.

Όταν το καλοκαίρι του '43 η Ιταλία συνθηκολογεί ξεσπούν συγκρούσεις στο νησί της Κεφαλονιάς ανάμεσα

σε Ιταλούς, Σλοβένους αντιφασίστες και τον ΕΛΑΣ από τη μία πλευρά και τους Γερμανούς και τις πιστές σ' αυτούς ιταλικές δυνάμεις από την άλλη. Στις συγκρούσεις που διαρκούν από τις 15 ως τις 22 Σεπτέμβρη, οι Σλοβένοι που έχουν συγκροτήσει πλέον τον λόχο Primorje, με επικεφαλής τους Srečko Likar και Tone Gosnik, δίνουν 25 νεκρούς και 43 αγνοούμενους (επέβαιναν σε γερμανικό πλοίο ως αιχμάλωτοι που έπεσε σε θαλάσσια νάρκη) στον αντιναζιστικό αγώνα στην Ελλάδα. Οι Ιταλοί που αντιστέκονται στους Γερμανούς θα πληρώσουν βαρύτατο φόρο αίματος που θα φτάσει τους 9.000 νεκρούς αλλά κι ο τοπικός ΕΛΑΣ θα έχει 60-70 νεκρούς στις συγκρούσεις του Σεπτέμβρη του '43.

Ο Σλοβένος παριζιάνος Elio Sfiligoj (Έλιο Σφίλιγκοϊ) από τον Απρίλιο του '43 είχε συνάψει μυστική σύνδεση με την οργάνωση του ΕΑΜ στην Κεφαλλονιά και μέσω παιδιών-συνδέσμων έδινε πληροφορίες στους τοπικούς αγωνιστές. Μάλιστα, οι ΕΑΜίτες του έδωσαν το προσωνύμιο «Σπίρτα» από την ερώτηση που τους έκανε σε σπαστά ελληνικά «Έχετε σπίρτα». Ο Έλιο πολέμησε στις μάχες του Σεπτέμβρη του '43 εναντίον της επίλεκτης γερμανικής μεραρχίας Έντελβαϊς που είχε σταλεί στην Κεφαλλονιά. Τραυματίστηκε στη μάχη στο χέρι και στην πλάτη και

συνέχισε να πολεμάει τραυματισμένος από όποιο πόστο μπορούσε. Μετά το τέλος των μαχών και την επικράτηση των Γερμανών αιχμαλωτίστηκε αλλά δεν εκτελέστηκε. Οι Γερμανοί τους έβαλαν να κάνουν οχρωματικά έργα επί τέσσερις ημέρες χωρίς φαγητό και νερό. Όταν του δόθηκε η ευκαιρία το 'σκασε στο εσωτερικό του νησιού όπου εντάχθηκε στον ΕΛΑΣ. Ο ίδιος προέρχεται από τη σλοβενική μειονότητα της Ιταλίας που είχε υποστεί διώξεις από το καθεστώς Μουσολίνι.

Μετά την επικράτηση των Γερμανών στην Κεφαλλονιά πολλοί Σλοβένοι αιχμάλωτοι μεταφέρθηκαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης στη Γερμανία όμως 50 έως 100 Σλοβένοι μαχητές που κατάφεραν να ξεφύγουν, εντάχθηκαν στις γραμμές του τοπικού ΕΛΑΣ, μαζί με Ιταλούς αντιφασίστες και προσέφεραν σημαντικές υπηρεσίες με τις τεχνικές του γνώσεις συμμετέχοντας σε επιχειρήσεις δολιοφθοράς αλλά και συμβάλλοντας στην υπεράσπιση του λιμανιού του Αργοστολίου από βέβαιη καταστροφή κατά την υποχώρηση των Γερμανών τον Σεπτέμβριο του '44. Συγκεκριμένα τρεις Σλοβένοι, οι Darko Rusjan, Anton Krzisnik και Jule Ogric μαζί με τέσσερις Ιταλούς που είχαν χρησιμοποιηθεί στα έργα ναρκοθέτησης του λιμανιού από τους Γερμανούς κατέστρωσαν σχέδιο μαζί με

το τοπικό ΕΑΜ και εν τέλει απέτρεψαν την ανατίναξη του λιμένα.

Αργότερα ο λόχος Primorje εντάχθηκε στην 7η Μεραρχία του ΕΛΑΣ και μετακινήθηκε στα βουνά της Πίνδου στα τέλη του Νοέμβρη ή στις αρχές Δεκέμβρη του 1944. Τον Φλεβάρη του '45, μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Βάρσιζας, οι Σλοβένοι αντιφασίστες αναχωρούν για τη Γιουγκοσλαβία όπου οι μάχες με τους Γερμανούς ακόμα μαινόνται. Θα καταφέρουν να φτάσουν στη Σλοβενία μόλις τον Ιούλη του '45. Από τον Οκτώβριο του 2001 στο Κάστρο της Κεφαλλονιάς υπάρχει πλακέτα προς τιμήν των πεσόντων και άταφων Σλοβένων μαχητών στη μάχη εναντίον των Γερμανών-ναζί κατακτητών.

Συμμετοχή Σλοβένων στην αντιφασιστική αντίσταση στην Ελλάδα υπήρξε και στις υπόλοιπες περιοχές που στάλθηκαν Σλοβένοι αιχμάλωτοι από την Ιταλία. Στον Όλυμπο, την Πελοπόννησο, τη Λευκάδα και την Κέρκυρα, Σλοβένοι αντιφασίστες συνεργάστηκαν με τις δυνάμεις του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ ωστόσο δεν υπάρχουν ακόμα αναλυτικά στοιχεία για τις συγκεκριμένες περιοχές.

(Πηγες: **Our Balkans**)

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Παραμένει ηθικά και πολιτικά νικητή

Με αφορμή τη λήξη του εμφύλιου, 29 Αυγούστου 1949, επανέρχονται στο προσκήνιο - ενισχυμένες, μάλιστα, ώστε να υπηρετούν τις σύγχρονες ανάγκες της αστικής τάξης - διάφορες θεωρίες που ξορκίζουν τον εμφύλιο. Αυτή η προπαγάνδα τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα στις συνθήκες της καπιταλιστικής οικονομικής κρίσης και των τεράστιων δυσκολιών διαχείρισής της από το αστικό πολιτικό σύστημα, στελέχη των αστικών κομμάτων, διάφοροι δήθεν ιστορικοί, δημοσιολόγοι, άλλα αστικά επιτελεία οξύνουν την προπαγάνδα κατασυκοφάντησης της επαναστατικής πάλης της περιόδου του εμφύλιου, ενώ η Χρυσή Αυγή, άλλοι εθνικιστές βρίσκονται στην πρώτη γραμμή του χυδαίου αντικομμουνισμού, αξιοποιώντας τη συγκεκριμένη περίοδο, όπως η πρόσφατη αθλιότητα στη Βουλή, με το: «Στο Βίτσι και στο Γράμμο, σας θάψαμε στην άμμο».

Κι όμως, ο εμφύλιος και εδώ και αλλού δεν ήταν ποτέ τίποτα λιγότερο από την εξέλιξη της ίδιας της ταξικής πάλης όπως εκφράζεται στον ανώτατο βαθμό της.

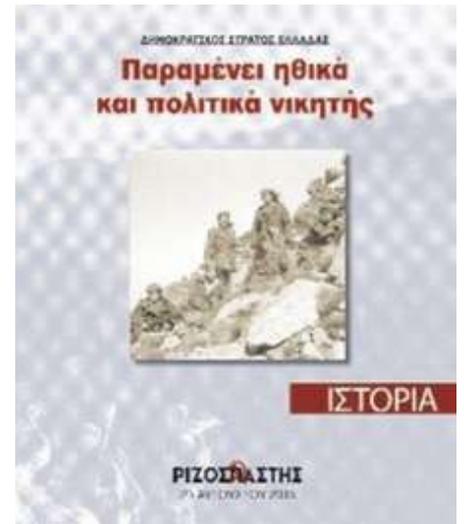
Η αστική τάξη στη χώρα μας ξορκίζει τον εμφύλιο γιατί γνωρίζει πως ενώ ο ΔΣΕ ηττήθηκε στρατιωτικά, στο πέρασμα του χρόνου παραμένει ηθικά και πολιτικά νικητής.

Ξορκίζουν, επίσης, τον εμφύλιο και για έναν ειδικό λόγο. Γιατί ο αγώνας του ΔΣΕ, ανεξάρτητα από την έκβασή του, λόγω του συσχετισμού των δυνάμεων, αποτέλεσε και αποτελεί ως σήμερα την κορυφαία στιγμή της ταξικής πάλης στην Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα. Το αστικό κράτος γνώρισε τον πιο μεγάλο μέχρι σήμερα κίνδυνο για την ίδια την ύπαρξή του.

Η ουσία της ταξικής πάλης

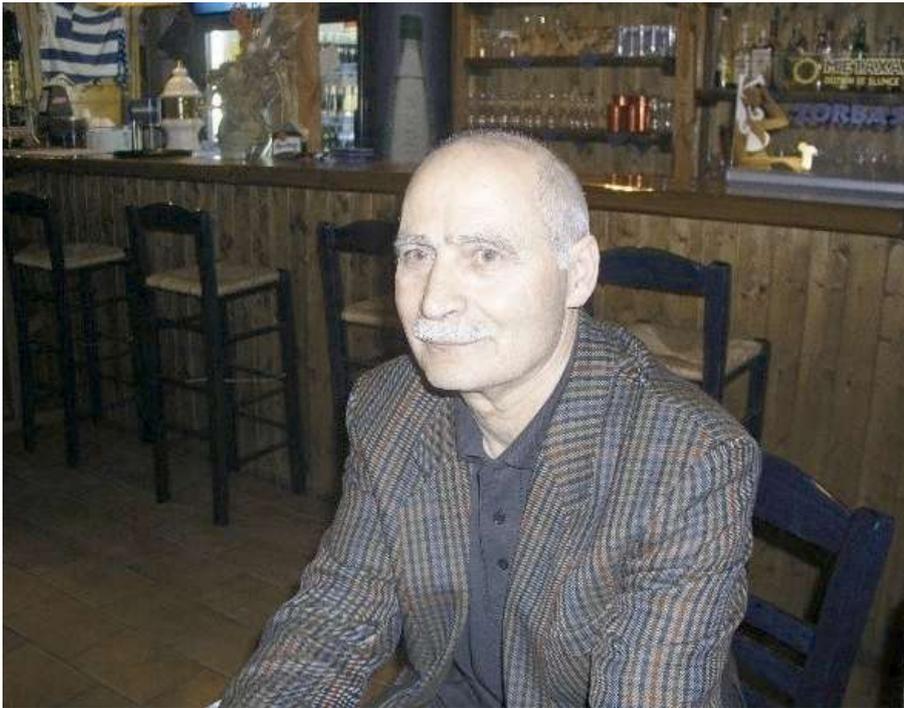
Η κυρίαρχη άποψη και φιλολογία ξορκίζει τον εμφύλιο ως ειδικές έγκλημα, ως παραβίαση της νομιμότητας και της εθνικής ενότητας. Η άποψη αυτή δεν πατάει στα πόδια της επιστημονικά. Σ' όλο τον κόσμο ο εμφύλιος πόλεμος ποτέ δεν εκδηλώθηκε ως ένα προαποφασισμένο σχέδιο. Ήταν αντικειμενική φυσιολογική

εξέλιξη της σύγκρουσης ανάμεσα σε ριζικά αντιτιθέμενα κοινωνικά, ταξικά συμφέροντα. Που έφτανε στην εμφύλια σύρραξη όταν η ταξική πάλη κορυφωνόταν στον ανώτατο βαθμό της. Ο εμφύλιος πόλεμος, όσο κι αν ξορκίζεται, είναι έκφραση, είναι μέρος, στοιχείο, η ουσία της ταξικής πάλης. Είναι η κορύφωση της ταξικής πάλης, ανεξάρτητα από τις μορφές που μπορεί να πάρει. Συνήθως ένοπλες. Στις σύγχρονες αστικές κοινωνίες, στο στάδιο του ιμπεριαλισμού, η σύγκρουση με την αστική τάξη, με τους θεσμούς της εξουσίας της, εξαιτίας της αντιλαϊκής πολιτικής, είναι καθημερινή και οξύτατη. Το παρατηρούμε ειδικά σήμερα που η οικονομική κρίση μαινεται. Το κεφάλαιο επιχειρεί να φορτώσει, με την απειλή της πείνας και του τρόμου, όλες τις συνέπειες της κρίσης στην εργατική τάξη. Από την πλευρά της αστικής τάξης είναι ένας ανελέητος πόλεμος. Είναι, ταυτόχρονα, συγκαλυμμένος με το μανδύα της συναίνεσης, δηλαδή της υποταγής της εργατικής τάξης στους σχεδιασμούς των επιτελείων του κεφαλαίου. Ο καπιταλισμός δε γνωρίζει έλεος απέναντι στην εργατική τάξη μπροστά στο κέρδος. Είτε σε φάση ανάπτυξης είτε σε φάση διακοπής της διευρυνόμενης καπιταλιστικής παραγωγής. Η εργατική τάξη δεν μπορεί, εφόσον δε θέλει να φτάσει σε ζωώδη κατάσταση, παρά να αντισταθεί. Δεν μπορεί να συμβιβαστεί, πολύ περισσότερο όταν η εποχή μας μπορεί να δώσει άμεσες και ουσιαστικές λύσεις και απαντήσεις στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες. Πώς θα λυθεί αυτή η αντίθεση; Πώς θα εξαλειφθεί αυτό το φαινόμενο, όπως το λέει ο λαός μας, οι πλούσιοι να γίνονται πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι; Πώς θα εξαλειφθούν οριστικά οι κρίσεις; Δεν υπάρχει άλλη λύση από την κατάργηση της κύριας αιτίας. Της ατομικής ιδιοκτησίας στα συγκεντρωμένα μέσα παραγωγής. Δεν υπάρχει άλλη επιλογή από την κοινωνική επανάσταση, τη σοσιαλιστική επανάσταση. Η λαϊκή εξέγερση με στόχο την εξουσία είναι αναπόφευκτη.

Η σύγκρουση είναι αναπόφευκτη. Είναι εξέλιξη αναγκαιότητα και δυνατή. Ωριμάζει μέσα στην εξέλιξη της ταξικής πάλης, που δεν καταργείται, δεν αναστέλλεται. Η έκβαση, η νίκη της εξαρτάται και από ένα σύνολο παραγόντων, με καθοριστικό παράγοντα την ετοιμότητα και ωριμότητα του εργατικού κινήματος και της πρωτοπορίας του. Ούτε η εργατική τάξη μπορεί να παραιτηθεί από τη διεκδίκηση μιας καλύτερης ζωής, ούτε η κυρίαρχη τάξη από τα προνόμιά της. Είναι θέμα συσχετισμών. Είναι θέμα ωρίμανσης των συνθηκών για ριζικές αλλαγές, με κυρίαρχο στοιχείο τη συνειδητή θέληση και απόφαση της πλειοψηφίας του λαού. Η εργατική τάξη έχει συμφέρον να εξελιχθεί αυτή η πάλη ομαλά και αναίμακτα. Η αστική τάξη δεν υπάρχει περίπτωση να επιτρέψει μια τέτοια εξέλιξη. Η Ιστορία διδάσκει ότι η άρχουσα τάξη δεν παραιτείται από την εξουσία της ούτε στο μνήμα της. Να, η βασική αιτία των εμφύλιων, της οξύτατης ταξικής σύγκρουσης. Είναι η βία, με όλα τα μέσα, υπεράσπιση της εξουσίας της που τη θεωρεί αιώνια και απαραβίαστη και όταν ακόμα έχει πολιτικά ηττηθεί. Όπως έγινε στην Ελλάδα, όπως έγινε χαρακτηριστικά στη Χιλή κι αλλού. Ο εξορκισμός, λοιπόν, των εμφύλιων, της ταξικής πάλης, είναι το σιαχτρο της άρχουσας τάξης για την υποταγή του εργατικού και λαϊκού κινήματος σε αιώνια σιλαβιά. Και θα ήταν ασυγχώρητη αφέλεια και αισχρή προδοσία των συμφερόντων της εργατικής τάξης η αποδοχή αυτής της θεωρίας.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ (1937-2025)

προσφυγιά... Η οικογένεια του Κυριάκου δεν έμεινε έξω από αυτά τα γεγονότα. Γονείς και αδέρφια μπήκανε στον αγώνα του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ-ΕΠΟΝ για την απελευθέρωση της πατρίδας από τους κατακτητές. Και ο μικρός Κυριάκος συνέβαλε κι αυτός στον απελευθερωτικό αγώνα κι ας ήταν μόνο 6 ετών. Ακολουθούσε ιδεολογικά τα μεγαλύτερα αδέρφια του και τους γονείς του. Στα 7 του χρόνια δεν και πολύ χάρηκε την Απελευθέρωση. Το 1945 έζησε την Λευκή τρομοκρατία στον Έβρο. Η οικογένειά του ήταν στόχαστρο όλων των ειδών αντικομμουνιστών, αντι-αριστερών, αντιδημοκρατών. Το 1947, τα δύο μεγαλύτερα αδέρφια του έφυγαν στο βουνό και πολέμησαν ηρωικά από τις γραμμές του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας, στην 132η Ταξιαρχία. Ο αδερφός του Γιώργος και η αγαπημένη του αδερφή Αννούλα σκοτώθηκαν στο άνθος της ζωής τους. Η Αννούλα, 20 ετών, ως νοσοκόμα στην 132 Ταξιαρχία, σκοτώθηκε το 1949 στο Κρασσώρι Σερρών, κτυπημένη από βόμβα αεροπλάνου και ο Γιώργος, λοχίας, στα 22, στη μάχη στη Δαφνίτσα

Στις 21 Αυγούστου 2025 'έφυγε' από τη ζωή στα 88 του χρόνια στο Μπρνο, Τσεχίας ο αξιαγάπητος φίλος μας Κυριάκος Μυλωνάς, μέλος της Ελληνικής Κοινότητας Μπρνο. Ο Κυριάκος γεννήθηκε στη Λευκίμμη,

Έβρου το 1937 όπου και έζησε μέχρι τα 11 του χρόνια. Δύσκολα παιδικά χρόνια για την οικογένειά του και για όλη την Ελλάδα: Δικτατορία του Μεταξά, Κατοχή, Εθνική Αντίσταση, Εμφύλιος Πόλεμος, πολιτική

Ο Κυριακός, 1ος αριστερά, οι πρώην ΕΠΟΝίτες γιορτάζουν την επέτειο της ΕΠΟΝ

το Φλεβάρη του 1949. Μαύρα μαντάτα για τους γονείς και τον μικρό Κυριάκο. Ο Κυριάκος ποτέ δεν τους ξέχασε και μέχρι το τέλος της ζωής του έμεινε πιστός στον αγώνα των αδερφών του μη επιτρέποντας σε κανένα να αμαυρώσει τον αγώνα του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας. Με δική του πρωτοβουλία οι Ελληνικές Κοινότητες της Πράγας και του Μπρνο βάλανε πλάκα τιμής στη μνήμη των αγωνιστών του ΔΣΕ στο γηροκομείο του Νόβε Σιροβιτσε όπου αφήσανε την τελευταία τους πνοή. Εκεί ήταν και ο πατέρας του Ανδρέας Μυλωνάς.

Τον Μάρτη του 1948 με την πρώτη αποστολή των παιδιών από την περιοχή του Σουφλίου και Διδυμοτείχου, ο 11αχρονος Κυριάκος μεταφέρετε στη Λ.Δ. της Βουλγαρίας, στον παιδικό σταθμό Μπότεβγκράντ. Δεν ήταν εύκολο αυτό το πρώτο 'ταξίδι' του Κυριάκου. Βαδίζανε μόνο στο σιοτάδι, τα βράδια, προς τα σύνορα της Βουλγαρίας. Την ημέρα κρυβότανε στα δάση από τις βόμβες των εχθρικών αεροπλάνων. Μόλις μπήκανε στο έδαφος της Βουλγαρίας, τους υποδέχτηκαν γιατροί και νοσοκόμες του Ερυθρού Σταυρού της Βουλγαρίας. Μετά

από λίγη ξεκούραση μεταφέρθηκαν στον παιδικό σταθμό για τα ελληνόπουλα του ελληνικού εμφυλίου πολέμου. Ξαναζωντάνεψαν τα μικρά ελληνόπουλα στον παιδικό σταθμό. Σύντομα ο Κυριακός θα κάνει και το δεύτερο του 'ταξίδι', τον Σεπτέμβριο του 1949, για την Τσεχοσλοβακία, όπου είχαν μεταφερθεί οι ηλικιωμένοι γονείς τους, στο γηροκομείο του Τέχονιν. Και έτσι ξεκινάει μια πιο σταθερή ζωή για τον Κυριάκο: παιδικό σταθμοί, από το 1953 μέχρι το 1956 στον παιδικό σταθμό του Κάρλοβυ Βάρου όπου τελειώνει και το γυμνάσιο. Προετοιμασία για τις εισαγωγικές εξετάσεις για το Πανεπιστήμιο, ακολουθεί δύο χρόνια σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Καρόλου στην Πράγα, στη σχολή Γεωλογίας, όπου μετά από 'πολιτική' σύγκρουση με 'αντιδραστικό' καθηγητή, αποφασίζει να φύγει και να πάει να εργαστεί στη βιομηχανία στην πόλη Πάρντουμιτσε. Οι φίλοι του λένε ότι εύκολα μάθαινε γλώσσες και έτσι αρχικά δούλευε σε ρεσεψιόν σε ξενοδοχείο στην Παρντουμίτσε πριν να φύγει για την πόλη Μπρνο όπου εργάζεται ως διερμηνέας σε κρατικό συνεταιρισμό και έτσι τελειώνουν για λίγο καιρό τα

'ταξίδια' του Κυριάκου. Παντρεμένος πια με δύο παιδιά. Δραστήριο μέλος της Ελληνικής Κοινότητας Μπρνο μέχρι το τέλος της ζωής του.

Ο πόθος του ήταν πάντα η επιστροφή στην Ελλάδα. Η μεγάλη αγάπη του το χωριό του, η Λευκίμμη. Θα το ξαναδεί για πρώτη φορά λίγα χρόνια μετά την πτώση της δικτατορίας στην Ελλάδα (1974). Και από τότε, θα πηγαίνει συχνά για διακοπές στην Ελλάδα. Δεν επαναπατρίστηκε για προσωπικούς λόγους.

Μέχρι το τέλος της ζωής του έμεινε πιστός στα ιδανικά του ΚΚΕ. Ήταν δραστήριο μέλος της Λέσχης Φίλων του ΚΚΕ στην Τσεχία. Μαζί με άλλα μέλη, οργάνωνε όλες τις συναντήσεις και εκδηλώσεις της Λέσχης Φίλων του ΚΚΕ στο Μπρνο. Ο ίδιος πάντα πρόσφερε γενναιόδωρα στο Κόμμα του, το ΚΚΕ, το Κόμμα που όπως έλεγε και ο ίδιος **'μας έκανε ανθρώπους, μας γλύτωσε από τη λαίλαπα του πολέμου, μας σπούδασε, μας μεγάλωσε με τις καλύτερες ανθρώπινες αξίες: να αγαπάμε την πατρίδα μας, να μείνουμε Έλληνες, να αγωνιζόμαστε για την ειρήνη και να μην ξεχνάμε ποτέ τις ρίζες μας, τον αγώνα για τον οποίο δώσανε**

Συζήτηση με τον σ. Ε. Βαγενά στο Μπρνο

Επίσκεψη στο πρώην γηροκομείο Νόβε Σίροβιτσε, μνημείο στους αγωνιστές του ΔΣΕ (στο κέντρο ο Κυριάκος με την Τασούλα Ζησάκη-Healey και τον Γιώργο Καρράνικο

τη ζωή τους χιλιάδες μαχητές του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας και τα δύο αδέρφια μου...'

Έφυγε ένας 'χρυσός άνθρωπος', έτσι όλοι αυτοί που τον γνωρίσανε αναφέρονται στον Κυριάκο. Έφυγε ένας σεμνός, τίμιος, φιλόξενος, γενναιόδωρος Άνθρωπος. Θα μείνει αξέχαστος για πάντα.

Τα πιο βαθιά συλλυπητήρια στην οικογένειά του, στην σύζυγό του Εύα, στον γιο του Ανδρέα και στη εγγονή του Μυρσίνη.

Καλό ταξίδι αγαπημένε μας, Κυριάκο.

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ ΕΑ-ΔΣΕ

Νίκος Καλόγερος

Είμαι παιδί της Εθνικής Αντίστασης και του εμφυλίου πολέμου και θεωρώ καθήκον μου να γράψω για το αγαπητό μου, ηρωικό χωριό Εκκλησιές, παλιό Βιβίστι, Γρεβενών. Το χωριό μου έχει λαμπρές επαναστατικές παραδόσεις. Ξειωνώντας από την περίοδο της Τουρκοκρατίας στο μακεδονικό αγώνα και συνεχίζοντας με το ηρωικό έπος του 1940, την Εθνική Αντίσταση, τον έndoξο ΕΛΑΣ και τον ΔΣΕ. Σ' αυτούς τους τίμιους και σκληρούς αγώνες, το χωριό μου πάλεψε, αγωνίστηκε και έδωσε πολλές θυσίες. Παρ' όλο που ήταν μικρό, δεν φοβήθηκε.

Δυστυχώς, μετά τη Συμφωνία της Βάρκιζας, πολλοί αγωνιστές του χωριού μου βασανίστηκαν και άλλοι εκτελεστήκαν από τις παρακρατικές οργανώσεις. Σ' αυτούς τους τίμους και σκληρούς αγώνες πήραν μέρος οι οικογένειες των: Καλόγερου Θωμά, Γάρα Βαγγέλη Γαβρίλη Βαγγέλη, Στούπα Χαρίκλειας, Γαβρίλη Στέργιου, Στούπα Δημήτρη. Οι παραπάνω οικογένειες εκτός από τις απώλειες των μελών τους, για να γλιτώσουν από το παρακράτος, αναγκάστηκαν να καταφύγουν στις Λαϊκές Δημοκρατίες, όπου έζησαν τα υπόλοιπα χρόνια της ζωής τους. Πολλοί από εκείνους άφησαν την τελευταία τους χωρίς να επιστρέψουν στην πατρίδα για την οποία αγωνίστηκαν, για μια καλύτερη ζωή, χωρίς εκμετάλλευση και ξένα αφεντικά. Ας είναι ελαφρύ το χόμα που τους τους σκεπάζει:

Καλόγερος Θωμάς του Ιωάννη και της Κατερίνας. Γεννήθηκε το 1905 στις Εκκλησιές Γρεβενών. Ήταν ο μικρότερος από τα τέσσερα αδέρφια. Ο πατέρας του, Ντίνιας Ιωάννης, ήταν οπλαρχηγός Μακεδονομάχος με τον Παύλο Μελά. Το όνομα 'Καλόγερος' ήρθε αργότερα, ήταν παρατσούκλι και

έτσι έμεινε. Παντρεύτηκε την Τζίκου Κυριακή από το διπλανό χωριό, Άγιο Κοσμά. Αποκτήσανε έξι παιδιά. Δουλεύανε σκληρά, για να ζήσουν, στα χωράφια, αλλά και στην κτηνοτροφία. Βλέποντας ο Θωμάς την εκμετάλλευση, τους χασάπηδες να παίρνουν σε εξευτελισμένες τιμές τα ζωντανά τους, οργανώνεται με άλλους χωριανούς όταν επέστρεψε από το στρατό, όπου ήρθε σε επαφή με οργανωμένους κομμουνιστές και φοιτητές. Πολλοί που τον γνώρισαν έλεγαν γι' αυτόν πως 'γεννήθηκε κομμουνιστής' γιατί έδινε, ακόμα και την μπουκιά από το στόμα του. Στην κατοχή οργανώνεται στην Εθνική Αντίσταση και γίνεται μέλος του ΚΚΕ. Ήταν υπεύθυνος του εφεδρικού ΕΛΑΣ, ο οποίος βοήθησε στην μάχη του Φαρδύκαμπου Κοζάνης.

Ο μεγαλύτερος γιός του, Κώστας, ως ΕΠΟΝίτης κατατάχθηκε στον ΕΚΑΣ ενώ τα μικρότερα πέντε παιδιά του, οργανώθηκαν στα Λετόπουλα. Μετά τη Συμφωνία της Βάρκιζας, ο Κώστας, επιστρέφοντας στο σπίτι του, έδωσε τη στολή του ΕΛΑΣίτη στη μάνα του, ζητώντας της να την κρύψει καλά: 'γιατί όπως πάνε τα πράγματα, σύντομα θα την ξαναφορέσω', της έλεγε. Πράγματι, σύντομα άρχισαν οι συλλήψεις, οι βασανισμοί και οι εκτελέσεις. Οι παρακρατικές οργανώσεις άρχισαν να δρουν ανενόχλητες, με την προστασία του κράτους. Ο συν. Θωμάς είδε τους τρομοκράτες να τραβάνε προς το χωριό Μέγαρο Γρεβενών. Πίστεψε πως δεν θα ξαναγυρίσουν και επέστρεψε στο σπίτι του Τα μεσάνυχτα, όμως, το σπίτι του περικυκλώθηκε. Ουρλιάζοντας και χτυπώντας την πόρτα φώναζαν: 'Ανοιξε, παλιοβούλαρε'... Η πόρτα ήταν γερή, από χοντρό σίδερο καμωμένη. Δίπλα του έμεινε ο αδερφός του Ανδρέας, ο οποίος του φώναζε: 'Ανοιξέ τους,

Θωμά, θα βάλουν το πολυβόλο και θα σας σκοτώσουν όλους'. Ήταν νύχτα, βαθύ σκοτάδι. Επικρατούς φόβος και τρόμος, πολύ περισσότερο για τα μικρά παιδιά. Τελική, η πόρτα δεν κράτησε και έπεσε. Τότε οι αγριάνθρωποι (ακούστηκε πως το απόσπασμα λεγόταν 'Σανίδα'), όρμησαν στην κάμαρα κρατώντας ένα φακό. Ένας της συμμορίας κραδαινοντας τον υποκόπανο, ούρλιαζε: 'ΕΑΜβούλαρε, παλιοκομμουνιστή, απόψε θα πεθάνεις'. Η μάνα μας έπιασε το όπλο και πάλεψε μαζί του. Δεν ήθελε να δούνε τα παιδιά της να χτυπάνε τον πατέρα τους μπροστά τους. Ο πατέρας μου ήταν ο καλύτερος άνθρωπος του χωριού. Τον πήρανε και τον οδήγησαν μαζί με τους Γάρα Βαγγέλη, Γαβρίλη Στέργιο, σ' ένα κοντινό χωριό, το Κυπαρίσσι. Από το χωριό αυτό καταγόταν ο ήρωας της ΕΑ-ΔΣΕ Σκοτίδας (Θεοχαρόπουλος Νίκος). Τους οδήγησαν στο σχολείο του χωριού. Στη διάρκεια της κατοχής, αυτό το σχολείο ο ΕΛΑΣ το είχε μετατρέψει σε νοσοκομείο. Το παρακράτος το έκανε φυλακή για τους αγωνιστές του ΕΛΑΣ. Μικρό παιδί ήμουν και δεν μπορούσα να φανταστώ ότι το σχολείο μπορούσε να γίνει φυλακή, όπου θα βασανίζανε αγωνιστές και τώρα τον ίδιο μου τον πατέρα, με το γνωστό παραμύθι: 'Πού κρύβεται τα όπλα', κ.λπ. Ο μεγάλος μου αδερφός, Κώστας, φυλαγόταν, ενώ εμείς οι μικροί πηγαίναμε στα κτήματα και στα πρόβατα. Η μάνα μας ήταν εργατική και τα βγάζαμε μόνοι μας πέρα με τις δουλειές. Ήταν ψύχραιμη και τολμηρή. Μας έδινε θάρρος: 'Θα τον αφήσουνε', έλεγε, δεν είναι φονιάς, ούτε Βούλγαρος'. Δυστυχώς, δεν τον αφήσανε. Αρχίσανε τα άγρια βασανιστήρια. Τους περάσανε 'φάλαγγες', τους σπάσανε τα κόκκαλά.

Μείνανε ανάπηροι ως το θάνατό τους. 'Παλιοβούλγαρε', έλεγαν στον πατέρα μου, 'ήθελες να πάρεις τα παιδιά από τις μανάδες τους και να τα κάνεις γενίτσαρους', ούρλιαζαν γιατί ο πατέρας μου είχε προτείνει, παλιότερα, να δημιουργηθεί παιδικός σταθμός.

Όταν οι βασιανιστές ολοκλήρωσαν το απάνθρωπο έγκλημά τους, πήγαμε και τους πήραμε μέσα σε βελέντζες, γιατί δεν μπορούσαν να πατήσουνε στα πόδια τους. Ο αδερφός μου Κώστας έκοψε μια προβατίνα για να περάσουμε την προβιά της στο σακατεμένο κορμί του πατέρα μου.

Το δεύτερο αντάρτικο άρχισε να φουντώνει καθημερινά. Ο αδερφός μου Κώστας, έβγαλε από το σεντούκι, όπου την είχε κρύψει η μάνα μας, την ΕΛΑΣίτικη στολή, αρματώθηκε και παίρνει το δρόμο για το βουνό. Κατατάχθηκε στο τμήμα του Παπαδημητρίου Σπύρου. Ήταν καλοκαίρι του 1946. Πήρε μέρος σε πολλές μάχες: Στα Γρεβενά, Πατώματα Γράμμου. Υπηρετούσε στα επίλεκτα τμήματα της Ηπείρου. Ήταν διοικητής διμοιρίας της επίλεκτης 105η Ταξιαρχίας της 8ης Μεραρχίας του ηρωικού Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας. Υπολοχαγός, τιμημένος με το μετάλλιο Ανδρείας (σ.σ.; στο φ. 70 της εφημερίδας της ΠΚΔ 22/7/1949, στα μετάλλια και τις ηθικές αμοιβές, αναφέρεται με τον αρ. 282 ως Καλογήρου Κώστας του Θωμά). Έμεινε πιστός στα ιδανικά του μαρξισμού-λενινισμού μέχρι που άφησε την τελευταία του πνοή στη μακρινή Τασκένδη, το 1966. Η οικογένειά του επαναπατρίστηκε και μένει στον Βόλο. Σιγά-σιγά οι πληγές του πατέρα μας κλείνουν και βοηθάει με όλες του τις δυνάμεις το αντάρτικο. Το σπίτι μας γίνεται καταφύγιο ανταρτών. Το ίδιο και η καλύβα μας που βρισκόταν έξω από το χωριό. Από το σπίτι μας περάσανε πολλοί καθοδηγητές και καπεταναίοι. Θυμάμαι τον ήρωα Παπάσιμο Θωμά από την Κοκκινιά Γρεβενών. Μαζί του ήταν και ο διμοιρίτης του, Μπούμπαρης Νίκος από τη Ζιάκα. Κοιμηθήκανε μια βραδιά στο σπίτι μας και πριν χαράξει φύγανε για το Κηπουριό Γρεβενών. Εκεί δόθηκε σκληρή μάχη

και σκοτώθηκε ο Παπάσιμος. Ήταν φθινόπωρο το 1946 και από κει βγήκε το θάνατο τραγούδι: 'Το μάθατε τι έγινε/στο Κηπουριό στη μάχη/σκοτώσανε ένα λοχαγό/τον Θύμιο τον Παπάσιμο'.

Ο ΔΣΕ δυνάμωνε, αλλά οι φασιστικές συμμορίες συνέχιζαν να βασιανίζουν και να σκοτώνουν τους αγωνιστές. Στο χωριό μας, μετά από το πρώτο όργιο που έγινε στο σχολείο, στο Κυπαρίσσι, ήρθε και το χειρότερο. Στις 16 Οκτώβρη 1946 ανήμερα του Αϊ-Δημήτρη, μπήκαν στο χωριό οι φασιστικές συμμορίες, οι γνωστοί Γεωργουλαίοι από το χωριό Φιλιππαιο Γρεβενών και σκοτώσανε τον συν. Γαβρίλη Βαγγέλη, τον οποίο είχαν απελευθερώσει οι αντάρτες χτυπώντας τη στρατιωτική φάλαγγα που τους μετέφερε από τις φυλακές Γρεβενών προς την Καλαμπάκα. Ο συν. Γαβρίλης ήταν ο καλύτερος νοικοκύρης του χωριού μας. Η οικογένειά του είχε σώσει στον αγώνα 4 θύματα. Μαζί με τον Γαρίλη σκοτώσανε και τρεις 18χρονους νέους: Καλόγερο Γιάννη, Στούπα Λάμπρο (Γκολέτσο) και Στούπα Δημήτρη. Μετά από αυτό το έγκλημα, εμείς που αποτελούσαμε τις οικογένειες των παραπάνω, στις αρχές του 1947, φύγαμε για να γλιτώσουμε τη ζωή μας και περάσαμε κάτω από σκληρές συνθήκες και κινδύνους, μέσα από χιονισμένα βουνά της Πίνδου. Μαζί μας πήραμε όλο το βιός μας και το σκύλο μας τον Μπέλο. Όσο προχωρούσαμε, τόσο μεγάλωνε η φάλαγγα με γυναϊκόπαιδα που έφευγαν το τα γύρω χωριά της Δ. Ελλάδας. Εκτός από τη φάλαγγα που τραβούσε για την Αλβανία, άλλες δύο μεγάλες φάλαγγες τραβούσανε για τη Βουλγαρία και τη Γιουγκοσλαβία. Περάσαμε μέσα από το ηρωικό Γράμμο. Στρίψαμε δεξιά και μπήκαμε στο αλβανικό έδαφος. Στο γνωστό Μοράβα. Πήραμε τον κατήφορο και μπήκαμε στην Κορυτσά. Από εκεί μας διένειμαν στο χωριό. Απέναντί μας βλέπαμε το γνωστό από το έπος του 1940 βουνό Ιβάν.

Το φθινόπωρο, με τη βοήθεια του κράτους της Αλβανίας, φύγαμε για τη Χειμαδιά. Εκεί για πρώτη φορά στη ζωή μας αντικρίσαμε τρακτέρ να οργώνουν.

Ήταν ρούσικα αλυσιδοφόρα, μάριakas «Μπελορούς». Το κράτος μάς έδινε κάθε μήνα τα απαραίτητα φαγώσιμα. Ο πατέρας μου, ο οποίος υπέφερε πολλά χρόνια στην Ελλάδα από το στομάχι του, το φθινόπωρο του 1947 μπήκε στο νοσοκομείο στα Τίρανα, όπου εγχειρίστηκε με μεγάλη επιτυχία. Η γιατρό του ήταν μια ψηλή και όμορφη Ρωσίδα.

Από την Αλβανία, μαζί με άλλες κοπέλες, φεύγει τραγουδώντας και η αδελφούλα μου, Παρασκευούλα, 18 χρονών, για να καταταγεί στο ΔΣΕ. Μετά πό πολύ καιρό λάβαμε το γράμμα της, στο οποίο έλεγε:

‘Σεβαστοί μου γονείς και αγαπητά μου αδέρφια, σας φιλώ. Φτάσαμε στην ελεύθερη Ελλάδα, μη στεναχωριέστε, είμαι καλά. Ρώτησα τους αντάρτες για τον Κώστα μας. Τον γνωρίζουν, είναι καλά και είναι ένας πραγματικός ήρωας. Πιστεύω ότι θα τον ανταμώσω σύντομα.’

Δυστυχώς, η Παρασκευούλα μας, στη μάχη του Καϊμακτσαλάν, τραυματίστηκε βαριά και μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο της Κορυτσάς, στην Αλβανία. Παρά τις προσπάθειες των γιατρών, δεν μπόρεσαν να την σώσουν. Ήρθε γράμμα από το Γενικό Αρχηγείο του ΔΣΕ, στο οποίο μας έλεγαν να είμαστε περήφανοι γιατί η Παρασκευούλα μας έπεσε ηρωικά για τη λευτεριά της πατρίδας.

Το 1949 φύγαμε από την Αλβανία μαζί με τους αντάρτες, μετά την υποχώρηση. Γυναϊκόπαιδα και αντάρτες μαζί ήμασταν κάπου στους 5.000. Το δρομολόγιο ήταν μυστικό γιατί ο Τίτο είχε απαγορέψει να περάσουμε από το χωρικά ύδατα της Γιουγκοσλαβίας. Αναγκαστικά κάναμε το γύρω από το Γιβραλτάρ. Δώδεκα μερόνυχτα ήταν το ταξίδι. Τελικά βγήκαμε στο λιμάνι Γκιντάνσκι της Πολωνίας. Από κει με τσεχοσλοβάκικα τρένα φύγαμε. Φτάσαμε σε στρατιωτικό στρατόπεδο, στην πόλη Μίκουλοβ, στα σύνορα με την Αυστρία.

Μετά από 6 μήνες ιατρικές εξετάσεις, εμάς τα παιδιά μας πήγαν στους παιδικούς σταθμούς. Ποτέ δεν θα ξεχάσουμε τη φροντίδα, την προστασία και την αγάπη που μας έδειξα. Στο

σχολείο εκτός από τη μητρική μας γλώσσα μαθαίναμε τα τσέχικα και τα ρωσικά. Τους μεγάλους τους πήγανε σε γεωργικές περιοχές όπως στο Κρνοβ και τη Μοραβία.

Το 1967 πέθανε ο πατέρας μας. Πέθανε πιστός στην κομμουνιστική ιδεολογία έχοντας ψηλά το κεφάλι, πιστός στις αρχές του μαρξισμού-λενινισμού. Ήταν από τους πρώτους που έκανε κριτική στο γνωστό ομορτουμιστικό 20ο Συνέδριο του ΚΚΣΕ. Φοβόταν πως από τότε ραγίσανε τα θεμέλια του σοσιαλισμού, ότι η αντίδραση θα πάρει αέρα και δικαιώθηκε. Οι δύο προδοτικοί κρίκοι, Χρυσστόφ-Γκορπατσόφ διέλυσαν την Σοβιετική Ένωση. Και σήμερα υποφέρει η ανθρωπότητα.

Το 1981, εμείς τα 4 αδέρφια, με τις οικογένειές μας και μαζί με τη μητέρα μας επιστρέψαμε στην πατρίδα. Αναγκαστικά στη Θεσσαλονίκη γιατί το σπιτικό μας το βρήκαμε καταπατημένο, όπως άλλωστε και τα κτήματά μας, από τους ίδιους τους συγγενείς μας. Παρά τις προσπάθειες που κάναμε το έγκλημα της καταπάτησης συνεχίζεται. Και ο γνωστός νομάρχης Γρεβενών Πέτσας Αντώνης, το 1999 κατοχύρωσε τους καταπατητές δίνοντας τους τίτλους κυριότητας. Μέσα σ' αυτό το κύκλωμα είναι και ο πρώην δήμαρχος Στούπας Γιώργος. Και θέλουν να λέγονται προοδευτικοί άνθρωποι. Κανένας νομάρχης πριν από αυτούς δεν έκανε τέτοια αδικία.

Η μητέρα μας πέθανε το 1991 με πίκρα και καημό που η περιουσία μας καταπατήθηκε. Πάντα μας έλεγε: 'Αυτά τα χωράφια τα έχουμε ποτισμένα με μαύρο ιδρώτα και αίμα'. Εκπληρώνοντας την τελευταία επιθυμία, την θάψαμε στο χωριό της, Εκκλησιές. Όπως έλεγε, σε κάθε γωνιά της γης έχουμε αφήσει και από έναν δικό μας πεθαμένο. Στην Αμερική, τον αδελφό μου τον Χρήστο. Στην Τσεχοσλοβακία το μακαρίτη πατέρα μας. Στην Τασκένδη τον αδελφό μας Κώστα και την κόρη του Παρασκευούλα. Στην Αλβανία την αγαπημένη αδελφού μας, Παρασκευούλα. Ας είναι ελαφρύ το χόμα που τους σιεπάζει.

Θυμάμαι το 1962 που ήρθε ένα γράμμα στους γονείς από τις φυλακές

της Γυάρου από το χωριανό μας και θείο Φώτη Στούπα, ένδοξου ΕΛΑΣίτη. Στις φυλακές ήταν συγκρατούμενος με τον Μενέλαο Λουντέμη. Έγραφε στο γράμμα: 'Σε θυμάμαι, θεία Θωμάκαινα και σε βλέπω μπροστά μου, ζυπόλητη και με το αλέτρι στον έναν ώμο και γύρω σου τα παιδάκια σου και μπροστά το ζευγάρι, πήγαινες προς τα παλιάμπελα για όργωμα. Θυμάσαι, θεία; Και εκείνη απάντησε: 'Θυμάμαι, γιε μ'. Όλα τα θυμάμαι. Θυμάμαι όταν φύγαμε το 1947 και τα χωράφια τα άφησα σαν νύφες στολισμένες. Τα παιδιά μ' γιε μ', Φώτη, μεγαλώσανε, μορφωθήκανε, γίνανε χρήσιμοι άνθρωποι, εδώ δεν μας λείπει τίποτας, τα πάντα έχουμε, το κράτος φροντίζει για όλους. Μόνο η πατρίδα μάζ λείπει, μας λείπουν οι άνθρωποι που φύγανε. Θυμάμαι την καημένη τημανούλα σου την Χαρίκλεια που άφησε την τελευταία της πνοή στην Κορυτσά της Αλβανίας. Γιέ μ', εσύ γέρασες στις φυλακές και εμείς στην προσφυγιά. Καλή αντάμωση στο αγαπημένο μας χωριό Μεβαθιά συγκίνηση η θεία σου Θωμάκαινα σε χαιρετάει και ο πολυβασανισμένος θείος σου Θωμάς, καθώς και τα παιδιά μας. Χαιρετισμούς και στους υπόλοιπους φυλακισμένους. Καλή λυτεριά. Κρνοβ, Τσεχοσλοβακία, 1962.

Θυμάμαι τον συν. Λουντέμη όταν επισκέφτηκε αργότερα την Τσεχοσλοβακία. Ήρθε και στην πόλη μας, την Οστράβα, τον καλωσορίσαμε στη μεγάλη και ασφυκτικά γεμάτη αίθουσα του Συνδικάτου Ανθρακωρύχων. Μας απήγγειλε το ποίημα: 'Μάνα, είμαι καλά και ας μου βγάζουνε τα νύχια'. Τον ρώτησα αν γνώριζε τον θείο μου Φώτη Στούπα και εκείνος ου απάντησε: 'Και ποιος δεν ξέρει τον μεγάλο καλλιτέχνη που παίρνει την πέτρα, το ξύλο και το κάνει άνθρωπο, το κάνει στολίδι'. Εδώ θα ήθελα να γράψω και δύο λόγια για το σκυλί μας τον Μπέλο. Ήταν κι αυτός μέλος της οικογένειά μας. Πόσες φορές μας έσωσε το κοπάδι από τους λύκους, αλλά και εμάς από τους ανθρώπους-λύκους. Πόσες φορές κινδύνεψε μαζί μας όταν τα αεροπλάνα βομβάρδιζαν τα όμορφα βουνά του χωριού μας, που

ήταν τα καταφύγια των ανταρτών. Ο πατέρας μου σαν υπεύθυνος του ΕΑΜ και του ΚΚΕ στο χωριό μας, θυμάμαι, με έστελνε πολλές φορές σαν σύνδεσμο στον ΕΛΑΣ στα γύρω χωριά. Το πιο μακρινό μου ήταν στο χωριό Μέγαρο Γρεβενών. Το σημείωμα το παρέδωσα στον πολιτοφύλακα. Θυμάμαι φορούσε διαφορετική στολή από τους ΕΛΑΣίτες, της πολιτοφυλακής, ήταν βαθύ πράσινο με άσπρες μικρές βούλες. Με ρώτησε ο πολιτοφύλακας: 'Δεν φοβήθηκες να έρθεις τόσο δρόμο μόνος σου;'. 'Μα, δεν ήρθα μόνος μου, του απαντήσα και του έδειξα το φίλο μου τον Μπέλο. Κατέβηκε κάτω και τον χάιδεψε, λέγοντας: 'Έχω και εγώ έναν όμοιο στο Καρπενήσι'. Εμένα μου έδωσε σταφίδες με στραγάλια και στο φίλο μου Μπέλο έδωσε μια φέτα φωμί. Μας χάιδεψε και τους δύο και μας ευχήθηκε καλό δρόμο. Τον βλέπω ακόμα στα σκαλοπάτια να μας χαιρετά. Ήταν ένας ψηλός όμορφος πολιτοφύλακας.

Αυτός ήταν ο φίλος μου ο Μπέλος. Άφησε την τελευταία του πνοή στην Αλβανία όπου μας ακολούθησε.

Εμείς, τ' αδέρφια με τις οικογένειές μας, θα μείνουμε πιστοί στους αγώνες και στα ιδανικά των γονιών μας και των αγαπητών μας προσώπων.

Στη συνέχεια παραθέτω τα ονόματα των υπόλοιπων συγχωριανών μας, οι οποίοι έδωσαν τη ζωή τους για τη λυτεριά της πατρίδας μας.

ΕΛΑΣ: Μανώλης Ευάγγελος, Τζίμος Στέργιος, Γαβρίλης Δημήτρης.

Εκτελέστηκαν από τους φασίστες Γεωργουλαιούς: Γαβρίλης Βαγγέλης, Καλόγερος Γιάννης, Γιολέτσος Λάμπρος, Στούπας Δημήτρης.

ΔΣΕ: Καλογέρου Παρασκευούλα, Καλόγερος Γιώργος, η οικογένεια: Γαβρίλη Ευαγγέλη, Γαβρίλη Ευδοκία, Γαβρίλης Δημήτρης, τα αδέρφια: Ζιούτης Γιάννης, Ζιούτης Γιώργος, Γκαράς Αγαθάγγελος, Γκαράς Νίνος, Ντίνας Ανδρέας.

Πέθαναν στις σοσιαλιστικές χώρες: Καλόγερος Θωμάς, Καλόγερος Κώστας, Καλόγερου Παρασκευούλα, Γκαράς Βαγγέλης, Γκαρά Αναστασία, Γαβρίλης Στέργιος, Ντίνας Θόδωρος, Στούπα Χαρίκλεια,

Στούπας Χρήστος, Ντίνας Γρηγόρης. Αιωνία η μνήμη τους! Δεν τους ξεχνάμε.

Στη μνήμη τους προσφέρουμε στο παράρτημα της ΠΕΑΕΑ κ. Τούμπας,

Θεσσαλονίκης 50 ευρώ, στο παράρτημα ΠΕΑΕΑ Γρεβενών 50 ευρώ, στην ΚΟ του ΚΚΕ Γρεβενών 50 ευρώ και στην ΚΟ του ΚΚΕ Κ. Τούμπας 50 ευρώ. Τα αδέρφια: Καλόγερος Νίκος,

Καλόγερος Βασίλης, Καλόγερος Αχιλλέας, Καλόγερος Γιάννης. (Αναδημοσίευση από το π. Εθνική Αντίσταση, Οκτώβρης-Δεκέμβρης, 2006)

ΝΙΚΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ: ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Γεννήθηκε το 1934, στο χωριό Εκκλησιές Γρεβενών. Το δημοτικό σχολείο δεν το

τελείωσε εάν και ήταν καλός μαθητής διότι μεσολάβησε ο πόλεμος. Όπως ο ίδιος γράφει στο βιογραφικό του σημείωμα: 'Μου άρεσε η ιστορία, η ποίηση, το τραγούδι. Στη γυμναστική, στο τρέξιμο, δεν με περνούσε κανένας. 'Ζαρκάδι' με φωνάζανε και αργότερα στην Τσεχοσλοβακία, στην τεχνική σχολή Φσέκιν 'μοτοσικλέτα'. Μετά από τα πολλά εγκλήματα από τη μαύρη αντίσταση στο χωριό τους, η οικογένειά του, όπως και άλλες οικογένειες, αναγκάστηκαν να φύγουν από το χωριό τον Ιούνιο του 1947 και μπήκανε στην Αλβανία με όλο το βιός τους και καταλήξανε στην Κορυτσά. Σ' όλη την πορεία από το χωριό τους προς το Γράμμο τους βοηθούσανε οι αντάρτες. Μείνανε στην Αλβανία μαζί με άλλους εκατοντάδες πολιτικούς πρόσφυγες, όπου μείνανε μέχρι το 1949.

'Στην Αλβανία ήμασταν οργανωμένοι. Στο Πόγραδετς ήταν τα γραφεία με υπεύθυνο το συναγωνιστή από τα χωριά της Λάρισας Φήκαρο Χρήστο. Αυτός μας έστειλε στις 'Γριάς το μνήμα' τη θλιβερή είδηση ότι ο Γράμμος έπεσε. Ο ΔΣΕ μετά από ηρωικές μάχες κατάφερε και οπισθοχώρησε και πέρασε στη Λαϊκή Δημοκρατία της Αλβανίας. Ήταν 30 Αυγούστου 1949... Κι έτσι κινήσαμε για το μακρινό ταξίδι που κράτησε τριάντα και πλέον χρόνια...'

Συγκεντρώθηκαν στο Μπουρέλι της Αλβανίας και από εκεί χιλιάδες γυναικόπαιδα, αντάρτες και αντάρτισσες προχώρησαν προς το Δυρράχιο. Από κει με πλοίο, 5.000 κόσμος, ξεκίνησαν για το άγνωστο, για κάποια Λαϊκή Δημοκρατία. Μετά από 12 μέρες, έχοντας κάνει το γύρο της Ευρώπης, διασχίζοντας τη Μεσόγειο, περνώντας από το Γιβραλτάρ, τα στενά της Μάγχης, τη Βόρεια θάλασσα, φτάνουν στο λιμάνι Γιντανσκ της Πολωνίας. Μόνο εκεί, αναχωρώντας με τρένα μάθανε ότι πάνε για την Τσεχοσλοβακία. Παραμονές Χριστουγέννων, φτάσανε στην πόλη Μίκολοβ της Μοραβίας, στα σύνορα με την Αυστρία. Μετά από την ζεστή υποδοχή, τα παιδιά φύγανε για τον παιδικό σταθμό Σκόκοβ. Οι γονείς του πήγαν στο χωριό Πουρλιάιτσα, έξω από το Κρνοβ. Ο Νίκος συνέχισε τις σπουδές του στην τεχνική σχολή Τσέκιν στη Μοραβία. Αποφοίτησε ως φρεζαδόρος. Δούλεψε 12 χρόνια στο επάγγελμα του. Το φθινόπωρο του 1952 πήγε στην Οστράβα, στην περιοχή Στάλινγκραντ. Διορίστηκε στο εργοστάσιο 2 του Βιτικόβιτσε, όπου μαζί με άλλα ελληνόπουλα οργανώθηκαν στα συνδικάτα και στην οργάνωση νεολαίας της Τσεχοσλοβακίας και συνάμα ήταν και στην οργάνωση της ΕΠΟΝ. Το 1956 έγινε δόκιμο μέλος του ΚΚΕ και το 1957 μόνιμο. Ως μέλος του ΚΚΕ ήταν δραστήριος,

διακινούσε την εφημερίδα 'Αγωνιστής' και το περιοδικό του κόμματος 'Νέος Κόσμος'. Έμεινε πάντα πιστός στο κόμμα και τις οργανώσεις της πολιτικής προσφυγιάς όπως στα χρόνια της πολιτικής προσφυγιάς έτσι και όταν επαναπατρίσθηκε.

Ακόμα από τους παιδικούς σταθμούς ήταν μέλος της χορωδίας των πολιτικών προσφύγων αλλά και στη συνέχεια στην τεχνική σχολή και στο εργοστάσιο. Τη μεγαλύτερη επιτυχία τη γνώρισε με το καλλιτεχνικό συγκρότημα 'Γκότσε Ντέλτσεφ', το οποίο αποτελούνταν από ελληνόπουλα και σλαβομακεδονόπουλα. Βραβεύτηκανε το 1955 όταν πήραν μέρος στο μεγάλο αθλητικό γεγονός της Τσεχοσλοβακίας που γινότανε κάθε πέντε χρόνια στην Πράγα. Ο δάσκαλος και μαέστρος ήταν ο αείμνηστος Μίλαν Κότα. Παντρεύτηκε την Ειρήνη Τζιούφα από το Δίλοφο Βοΐου Κοζάνης, η οποία είχε έρθει από παιδικό σταθμό

στη Ρουμανία το 1954 στον πατέρα της στην Τσεχοσλοβακία. Το 1981, τα τέσσερα αδέρφια με τις οικογένειές τους επαναπατρίστηκαν. Και κλείνει το βιογραφικό σημείωμα με: 'Στη δεύτερη πατρίδα μας, την πρώην Σοσιαλιστική Τσεχοσλοβακία, μορφωθήκαμε, μάθαμε διάφορα επαγγέλματα που ήταν χρήσιμα στην πατρίδα μας την εποχή που γυρίσαμε και σταθήκαμε στα πόδια μας. Όταν ήρθα το 1981 στη Θεσσαλονίκη συνδέθηκα αμέσως με το σύλλογο των πολιτικών προσφύγων, στην Εθνική Αντίσταση και βοηθούσα και συνεχίζω να βοηθώ

ως τα σήμερα, όπως και στην τοπική οργάνωση του ΚΚΕ της Τούμπας. Ο Ριζοσπάστης είναι ο καθημερινός μου σύντροφος. Εμείς θα μείνουμε πιστοί στα ιδανικά του σοσιαλισμού γιατί εμείς που τον ζήσαμε μπορούμε να κάνουμε τη σύγκριση. Το μέλλον της ανθρωπότητας ανήκει στο σοσιαλισμό. Και θα έρθει μια μέρα, όχι μόνο στην πατρίδα μας, αλλά σ' όλο τον κόσμο. Θα τον επιβάλλουν οι λαοί της ανθρωπότητας, οι νέες γενιές για να λάμψει η δικαιοσύνη στον κόσμο'.

Κ: Ο Νίκος Καλόγερος είναι τακτικός συνδρομητής του περιοδικού

Καλημέρα. Εκτός από την οικονομική στήριξη που έχει δείξει μέχρι σήμερα, τακτικά μας στέλνει υλικό, βιβλία και άρθρα για το περιοδικό μας. Τον ευχαριστούμε από τα βάθη της καρδιάς μας και του ευχόμαστε καλή υγεία, χρόνια πολλά και καλά για τα γενέθλια του στις 26 Μαρτίου που γιόρτασε τα 91 του χρόνια! Ευχαριστούμε τον Νίκο για τη ευγενική του προσφορά, 100 ευρώ, στο περιοδικό μας.

Το χορευτικό συγκρότημα 'Γκότσε Ντέλτσεφ' στο οποίο ήταν μέλος και ο Νίκος Καλόγερος με τον Μαέστρο τους Μιλάν Κότα

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΥ

Στην 1η Απριλίου του 2025 στον Βόλο πέθανε η ηρωίδα αντάρτισσα του ΔΣΕ Ελένη Καλογέρου του γένους Τάκα. Γενήθηκε το 1931. Εγώ ο κονιάδος

της Καλόγερος Νίκος και ο ανιψιός της Καλόγερος Οδυσσέας στέλνουμε στο περιοδικό 'Καλημέρα» 100 ευρώ στη μνήμη της Ελένης. Με βαθιά συγκίνηση,

Νίκος Καλόγερος.

Ελένη Τάκα, αυτή η λεβέντισσα αντάρτισσα, πολέμησε στον Γράμμο και στο Γκόλιο (γυμνό) παλικαρίσια στις

γραμμές του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας. Γεννήθηκε στο γνωστό ανταρτοχώρι Φιλιππαιοί Γρεβενών. Στις αρχές του 1947 μπήκανε οι γνωστοί τρομοκράτες Γυροβολαίοι στο χωριό της, Και μπροστά στα μάτια της Ελένης και του μικρότερου αδερφού της Βασίλη σφάζανε με το μαχαίρι τη μάνα της Μαρία. Η αιτία ήταν γιατί έδωσε φωμί και τυρί στους αντάρτες. Μετά από αυτό το απάνθρωπο έγκλημα, η Ελένη πήρε από το χέρι τον μικρό αδερφό της Βασίλη και βγήκανε στο βουνό αντάρτες. Όπως και ο πατέρας της Κυριαζής. Ο πατέρας της και ο Βασίλης ζήσανε ως πολιτικοί πρόσφυγες στην Τσεχοσλοβακία. Επέστρεψαν στην Ελλάδα. Εδώ αφήσανε την τελευταία τους πνοή πιστοί στα ιδανικά του αγώνα. Η Ελένη μετά την υποχώρηση του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας, τον Αύγουστο του 1949 βρέθηκε στην μακρινή Τασιένδη του Ουζμπεκιστάν της πρώην Σοβιετικής ένωσης. Εκεί παντρεύτηκε και δημιούργησε οικογένεια. Σήμερα (πριν το θάνατό της του 2025) είναι κάτοικος στον Βόλο. Ο Κώστας Καλόγερος από τις Εκκλησιές Γρεβενών, ΕΠΟΝίτης, ΕΛΑΣίτης και ήρωας του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας, ήταν ο σύζυγός της, ο οποίος δεν πρόλαβε να γυρίσει στην πατρίδα του που γι' αυτήν

τα έδωσε όλα για όλα όλη η οικογένειά του. Πέθανε στην Τασιένδη το 1986. Οι ίδιοι οι τρομοκράτες Γυροβολαίοι το 1946, του Αγίου Δημητρίου μπήκανε στο χωριό μας Εκκλησιές Γρεβενών και σκότωσαν τον σύντροφο Βαγγέλη Γαβριήλ (τον θείο μου) και τους τρεις ΕΠΟΝίτες: Καλόγερο Γιάννη (τον πρώτο ξάδερφό μου), Δημήτρη Στούπα και Λάμπρο Στούπα (επίσης ξαδέλφια μου). Και οι τρεις τους ήταν 17 χρονών. Εκτός από αυτό το ντοκουμέντο και τη φωτογραφία της ηρωίδας αντάρτισσας, να δημοσιευτεί και το ποίημα 'Πού πάμε, Καπετάνιε μου'. Οι επιζήσαντες αντάρτισσες όταν με συναντούν το θυμούνται με νοσταλγία και υπερηφάνεια. Και μου λένε πως αυτή η αφήγηση, δηλαδή αυτό το ποίημα είναι μια αληθινή ανάμνηση και μας θυμίζει τους ηρωικούς μας αγώνες την περίοδο του 1946-1949 και την αλησμόνητη προσφυγιά στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες που ζήσαμε τα καλύτερα χρόνια της ζωής μας.

Σας παρακαλώ, Σύntαξη της 'Καλημέρα' και σας προσωπικά, αγαπητή Τασούλα, να δημοσιευθεί όλο το ντοκουμέντο στο περιοδικό σας. Θα βρει μεγάλη απήχηση στους αναγνώστες και ιδιικά στους απόγονους της Εθνικής Αντίστασης και του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας.

Πού πάμε, Καπετάνιε μου Στου Γράμμου στα ψηλά βουνά/στου Γκόλιο, στα τσουνγάρια/εκεί που πολεμούσανε αντάρτες παλληκάρια/εκεί σε πρωτογνώρισα/αντάρτισσα, γλυκιά μου./ήσουν παιδί, ήμουν παιδί/ήμασταν δυο βλαστάρια./Παλεύαμε για λευτεριά/για λαοκρατία/. Από τη δυνατή σου φωνή/τους έπιανε η φοβέρα/όταν εσύ εφώναζε: 'Επάνω τους, αέρα!...'/

Τα μάτια σου τα λαμπερά/βγάζανε φωτιές τη νύχτα./Και απ' τα ξανθά σου τα μαλλιά/μοσχοβολούσαν τα Αη βουνά/σαν τα 'παιρνε ο αέρας./Το Γκόλιο εγκαταλείψαμε/με δάκρυα και πόνο./Με προδοσιά το πήρανε/οι ντόπιοι και ξένοι λακέδες./Και σαν πουλιά πετάξαμε/και πιάσαμε λιμάνι/το λέγανε Δυρράχιο, το λέγαν Αλβανία./Και στο καράβι μπήκαμε/άγνωστο για πού πάμε./Μα ο νους μας

όλο πίσω γύριζε/στη ματωμένη χώρα./Βλέπαμε τ' αδέλφια μας/στις φυλακές κλεισμένα./Και μέσα στα βάθη του ωκεανού/ακούγεται της αντάρτισσας η φωνή/'Πού πάμε, Καπετάνιε μου/πού πάμε, αρχηγέ μου/Πούναι τ' αδέλφια μας/πούναι οι αντάρτες οι πολλοί/που πολεμούσαμε μαζί;/

Και ο μπαρουτοκαπετάνιος αρχηγός/ραγίζει, κόβεται στα δυο./Δεν έχει φωνή, μένει βουβός./Μα σε λίγο ο πληγωμένος Αρχηγός/βρίσκει τη δύναμη απαντά/'Κάνε κουράγιο γιε μου/η μνήμη τους θα μείνει μέσα μας/για πάντα ριζωμένη./

Και στην Τασιέντη φτάσαμε/στην ηρωική Ρωσία./Μας έντυσαν, μας μόρφωσαν/μας γιάναν τις πληγές μας./Και γίναμε ζευγάρι ζηλευτό/μας θαύμαζε η κοινωνία./Κάναμε χρόνια και καιρούς/στον τόπο μας να'ρθούμε./'Αρπαξαν τα σπιτάκια μας,/άρπαξαν τα χωράφια/που ποτισμένα τα είχαμε/με αίμα και ιδρώτα./Και απ' το μηδέν αρχίσαμε./γίναμε νοικοκυραίοι,/σταθήκαμε στα πόδια μας/χάρη στην κατάρτισή μας/και στη μόρφωσή μας/που μας μάθανε στην προσφυγιά/οι χώρες του σοσιαλισμού./

'Ασπρισαν τα μαλλάνια μας,/γέρασαν τα κορμιά μας/και τα αγαπητά τα εγγόνια μας/και δισέγγονά μας,/όλα μαζί φωνάζουνε/παππού, γιαγιά προσέχτε/μην χάσετε τη στρατά.../

Δεν είμαστε νιοι, ωρέ παιδιά/καμιά φορά/δεν ήμασταν παλληκάρια/που πολεμούσαμε σαν τα θεριά το φασισμό στου Γκόλιο τα τσουνγάρια./Αν πάτε παιδιά στη Γράμμουσα/να πάτε και στο Γκόλιο/κρατήστε ένος λεπτού σιγή/για κείνα τα βλαστάρια/που δώσανε το αίμα τους/για τη γλυκιά πατρίδα./

Να πάτε στο Ουζμπεκιστάν/στην έρημη Τασιένδη/εκεί που γεννηθήκατε/κι ακούστηκε το πρώτο κλάμα./εεί σπουδάσατε δωρεάν/και δεν σας έδιωχνε κανείς απ' τη δουλειά./Και εκεί υπάρχουν θαμμένοι αγωνιστές/υπάρχουν επιζώντες./Δώστε τους χαιρετίσματα/και πέστε τους πως τους θυμούμαστε ακόμα.

ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ!!!!

Ο ΠΡΕΣΒΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΣΤΟ ΚΡΝΟΒ

